Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-нэд гарана | № 295 (14315) | 1973 оной декабрийн 18, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ТЕХНИКЭЕЭ ҺАЙНААР ЗАҺАХА, АШАГЛАХА

Колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин гол хүсэн — трактор, комбайн, автомашина болон бусад техникэдэ наринаар, эзэн ёһоор хандаха, тэдэниие саг соонь заһабарилжа, техническэ эрилтын ёһоор ашаглаха гээшэ мүнөө ехын шухала хэрэг болоно. Энэ техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ шадаһан лэ ажахынууд бүхы хүдэлмэреэ саг соонь хэжэ, үйлэдбэреэ найдамтай һайнаар хүгжөөжэ байһаниинь элитэ.

Энэ талаар Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра», Хяагтын аймагай «Родина» колхозууд бүгэдэндэ жэшээ харуулна. Тус ажахынуудта бүхы трактор, комбайн, автомашинань найдамтай хүнүүдтэ даалгагданхай, плуг, сеялкэ, культиватор гэхэ мэтэ жэжэ машинанууд хүдэлмэриин түлэөр һайнаар сэбэрлэгдэжэ, тусхай түхеэрэгдэһэн гаражта хадагалагдадаг. Эдэ машинануудай түлөө бригада эзэн харюусалгатай. Ингэжэ бүхы техникые тусгаар эзэтэй болгоод, тэрэнэй хойноһоо техническэ нарин хиналта табихада, машинанууд түргөөр гарһаа гарахаяа болижо, олон жэлдэ, бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэдэг байна. Мүнөөшье эдэ ажахынуудта трактор, машинануудынь бүхыдөө суглуулагдаад, сэбэрлэгдээд, техническэ эрилтын ёһоор үбэлэй хадагалаанда табигданхай. Хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ техникэ мүнөө түлэг дундаа заһабарилагдана. Мүн эдэ колхозуудта комбайнуудшье үбэлэй заһабарилагдадаг болонхой.

Трактор, машинануудта эзэн ёһоор хандажа, техническэ эрилтэнүүдые наринаар сахидаг боложо байһан ажахынуудай тоодо Хориин аймагай Анаагай, Хяагтын аймагай Хяагтын совхозууд, Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, Бэшүүрэй аймагай «Дружба», Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозууд болон бусад зарим ажахынууд ороно.

Эдэ түрүү ажахынуудта механизаторнуудые һургаха, тэдэнэрэй ажалай болон техническэ журамые бэхижүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэдэг. Шэнэ абтаһан техникэ хэзээдэшье, һайн журамтай механизаторта даалгадаг байха юм. Намартаа бүхы техникэеэ суглуулжа, тэрээнээ сэбэрлэжэ, үбэлэй хадагалаанда табиһан лэ механизаторнуудта, тракторна бригадануудта ажалайнь түлөө нэмэлтэ түлөөһэн хүсэдөөр үгтэдэг гуримтай. Хайша хэрэгээр хандажа, техникэеэ эбдэһэн, сагһаань урид гарһаа гаргаһан механизаторнууд материальна болон моральна талаар харюусадаг, заримань механизатораар ажаллаха эрхээ хаһагдадаг юм.

Техникэеэ олон жэлдэ ехэ заһабарилгада оруулангүйгөөр абажа ябадаг, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэдэг, ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг трактористнууд, комбайнернууд, жолоошод республика дотор хаа хаанагүй олон. Тэдэнэрэй баян дүй дүршэлые, ажалай жэшээе бүгэдын зохёохи болгохо гээшэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, тэндэхи партийна организацинуудай, бүхы инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй уялга мүн.

Теэд үнэ сэн ехэтэй, үйлэдбэриин бүхы хэрэгые урагшань татажа ябадаг энэ гол хүсэндөө анхарал бага табиһан, хайша хэрэгээр хандадаг ажахынууд али олон үзэгдэнэ. Трактор, машинануудые хээрэ газаа хаяжархиха, шэнэ эргэ машинын энэ тэрэ хубииень һуулижа, гарһаа гаргажархиха, саг соонь техническэ харууһалга хэнгүй орхёод, машинаяа эбдэжэрхидэг механизаторнууд, ажахынууд дайралдадаг. Шалгалта хэхэдэ, Хяагтын аймагай Холтайн совхоздо (республикын зүтгы үсхэбэрилдэг совхозуудай трестын мэдэлэй) трактор, машинануудынь эзэгүй хаягдадаг, хайша хэрэгээр хадагалагдадаг байшоо. Тэрэнэй уршагһаа ДТ-75 түхэлэй шэнээргэ хоёр трактор, СК-4 гэжэ дүрбэн комбайн, силосэй КС-2,6 түхэлэй хоёр комбайн, хоёр автомашина, хоёр автомастерской гэхэ мэтэ техникэ совхоздо биратай юумэ хэжэ үрдеэгүй байһаар энэ тэрэ частьяа абхуулжа, һуулюулжа, мүнөө гарһаа гарашанхай. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд (директор Мунзаров Д., главна инженер Галданов В.) эдэ бүгэдые мэдэжэ байгаад, ямаршье бодото хэмжээ абаагүй. Мүн иимэ баримтанууд тус аймагай Мөөрөөшын совхоздо, «Заря» колхоздо ушарһан байна.

Гүрэнэй, колхозой энэ ехэ зөөридэ эзэн бусаар хандаха ушар Сэлэнгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ совхоздо, Зэдын аймагай «Коммунизм» колхоздо, Хориин аймагай Үдын совхоздо болон бусад зарим ажахыда дайралдана. Иимэ байдалые тэсэхын аргагүй. Аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, республикын совхозуудай нэгэдэл болон трестнүүд, Хүдөө ажахын министерство, арадай хиналтын комитедүүд хүдөө ажахын техникэдэ һаланаар хандадаг баримтануудые саг соонь элишэлжэ, тиимэ ябадалай саашадаа тохёолдохогүйн тула хэмжээ абаха болоно.

Мүнөө үедэ хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ трактор, машинануудые заһабарилха угаа харюусалгатай хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Һүүлэй мэдээгээр энэ жэлэй дүрбэдэхи кварталда заһабарилагдаха ёһотой тракторнуудай 62 процентнь, плуг, сеялкэнүүдэй 35 процентнь бэлэн болгогдонхой.

Тарилгын техникэ заһабарилгаар Баргажанай, Хэжэнгын, Загарайн, Бэшүүрэй аймагуудай ажахынууд гээгдэжэ ябана. Түрүүшын хоёр аймагта байгша оной дүрбэдэхи кварталда заһабарилагдаха тракторнуудайнь, плуг, сеялкэнүүдэйнь миил гурбанай нэгэ хубинь бэлэн болоо юрэтэй. Кабанскын, Яруунын, Хориин аймагуудта плуг, сеялкэнүүдые заһабарилха хүдэлмэри һаял эхилжэ байна.

Намар-үбэлэй үедэ техникэ заһабарилха хүдэлмэриие түргэнөөр, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ гээшэ айхабтар ехэ удха шанартай. Юуб гэхэдэ, трактор, машинанууд саг соогоо заһагдахадаа, шанарынь һайн байдаг, мүн заһабарилгын хүдэлмэриһөө сүлөөрһэн олон механизаторнуудые ондоо хүдэлмэридэ хабаадуулха арга олгогдохо байна бшуу. Тэрэшэлэн заһабарилгын хүдэлмэриин үнэ сэн хямдарха жэшээтэй.

Хэды тиимэ байбашье, олохон ажахынуудта техникэ заһабарилха хүдэлмэри мууса эмхидхэгдэнэ, тэндэ ажаллажа байһан механизаторнуудта бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ арга олгогдоногүй. Олон газарта мастерскойнууд дулаалагдаагүй, хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдээр, заһабарилгын хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангагдаагүй байна. Иимэ ушар Хяагтын, Сэлэнгын, Хориин аймагуудай ажахынуудаар үзэгдэнэ.

Заһабарилгада хабаадуулагдаһан механизаторнуудай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ, тэдэндэ хамтын байра, халуун эдеэ бэлдэхэ талааршье дутагдалнууд ушарна. Илангаяа заһабарилгада хэрэгтэй запчастьнуудые ажахынуудаар зүбөөр хубаарилха хэрэгтэ анхарагданагүй. Энээн дээрэһээ Түнхэнэй аймагай зарим ажахынууд запчастьнуудые орой абаагүй үлэһэн байна.

Техникэ заһабарилха хэрэгтэ «Сельхозтехника» нэгэдэлэй предприятинууд шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг. Һүүлэй жэлнүүдтэ эдэ предприятинууд тусхай шэглэлтэй болгогдожо, тракторнуудые һайн шанартайгаар заһабарилха дүүрэн аргатай болонхой. Имагтал республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй зүгһөө шанга хиналта табиха, колхоз, совхозуудай техникые саг соонь, эрхим шанартайгаар заһабарилха талаар предприяти бүхэндөө горитой эрилтэ хэхэ ёһотой.

Энэ жэлдэ ургаса хуряаха комбайнуудые үбэлэй сагта заһажа абаха зорилго табигданхай. Тиимэһээ «Сельхозтехника» нэгэдэлэй болон колхоз, совхозуудай мастерскойнуудай дэргэдэ комбайнуудые оруулжа заһаха талмайнуудые түхеэрхэ шухала болоно.

Жэлһээ жэл бүхэндэ олошоржо байгаа трактор, машинануудаа һайнаар ашаглахын тула механизаторнуудай мэргэжэлдэ залуушуулые олоор һургаха, механизаторнуудай мэргэжэл шадабариие саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэй байна. Захааминай аймагай Михайловкын дунда һургуулиин жэшээгээр бүхы дунда һургуулинуудай ахамад классуудай һурагшадые тракторист, комбайнерай мэргэжэлдэ һургаха саг ерээ. Мүн ажахы, аймаг бүхэндэ механизаторнуудай мэргэжэл шудалха, мэргэжэл дээшэлүүлхэ һуралсал эмхидхэхэ байна. Тиигэбэл бүхы тракторнуудаа хоёр халаанда хүдэлгэхэ, техникэеэ найдамтай хүнүүдтэ даалгаха аргатай болгодохо бшуу.

1974 оной хабарай тарилгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтажа, таряалан, сабшалангай ургаса эрид дээшэлүүлхэ гэжэ хүдөөгэй механизаторнуудай дайшалхы хэрэг мүн.

ШИИДХЭХЫ ЖЭЛЭЙ ГАБШАГАЙ ҮДЭРНҮҮД

ИВАНОВСКА ОБЛАСТЬ. Фурмановска хоёрдохи бүд нэхэлгын фабрикын нооһо ээрэгшэ, коммунист Е. Г. Амосова бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ гээд оронойнмнай хэблэл мэдээсэһэн байна. Бүд нэхэлгын шэнэ түхеэрэлгэнүүдые һайнаар ашаглажа, хүдэлмэрэе зүбөөр эмхидхэһэнэй ашаар тэрэ олон машинанууд дээрэ хүдэлдэг болоһон байна. Е. Г. Амосова 700-най орондо 1104 ээрсэгүүдые хүдэлгэжэ, проектын ёһоор хараалагдаһан машинануудай бүтээсые 10 процентээр дээшэлүүлһэн байна.

Суута бүд нэхэгшэ, областиин шангай лауреат Е. Г. Амосова 1975 оной дүүрэтэр үшөө нэгэ табан жэлэй түсэб дүүргэхэ гэжэ шиидэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. Г. Амосова ажал дээрээ.

ТАСС-ай фотохронико.

ҺАЙНААР БЭЛДЭБЭ

Малай үбэлжэлгын харюусалгатай үе тулажа ерэбэ. Мүнөө намар хэзээ хэзээнэйхиһээ урин дулаан байжа, үбэлжэлгэдэ бэлдэхэдэ таатай арга боломжотой байгаа.

Энээниие Хүрбын совхозой ахалагша хонишон коммунист Александр Вахрушев һайн ойлгоно. Тээгдэ тосхонһоо холо бэшэ Хужарта гэжэ газарта тэрэнэй отара үбэлжэдэг юм. Нүхэр Вахрушев Цыденжаб Балдандоржиевтай хамта урихан намарай нэгэшье үдэр гээхэгүй гэжэ оролдон, үбэлжэлгэдэ бэлдэһэн байна.

Хонидынь зунай бэлшээридэ нилээд таргалжа үрьдиһэн юм. Намартаашье хүсэ тамирыень алдуулхагүйн тула таряанай хуряагдаһан поли дээгүүр удаан саг соо адуулаа. Хото хорёонь заһабарилагданхай. Үбһэ тэжээлээр яһала һайн.

Эндэхи хонишод энэ үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэхэ зорилго урдаа табинхай. Тэдэнэй габшагай ажалыень харахадаа, хонишод зорилгоёо заабол бэелүүлхэ гэһэн бодол түрэнэ.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.
Хориин аймаг.

Ахын аймагай «50 лет Октября» колхозой малшад үбэлжэлгэдөө һайн бэлэдхэлтэй оробо. Угаа-Хараһан гэжэ газарта үбэлжэжэ байһан малшад энэ харюусалгатай хаһадаа эрхим бэлэдхэлтэй орожо, харууһалжа байһан 300 хашарагаа һайнаар ондо оруулха зорилго табинхай. Эндэ 4 үхэршэн ажаллана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ахын түрүү үхэршэдэй нэгэн И. Д. Иванов.

Д. ДУГАРОВАЙ фото.

Уялга абаал һаа—дүүргэ

ЭМХИДХЭЖЭ ШАДАҺАНАЙ АШААР

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ абаһан социалис уялгаяа бодото дээрэнь дүүргэхын тула манай коллектив яһала оролдожо гараба. Байгша ондо 4600 центнер һү гүрэндэ тушааха түсэбтэй байһан һаа, тэрэнээ һаалишаднай бүри сентябрь һарын тэнгэоэр дүүргэһэн юм. Арбан һарын туршада үнеэн бүриһөө 2150 килограмм һүн манда һаагдажа абтаа.

Агууехэ Октябриин социалис революциин һайндэрэй урда тээ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсожо, гэрэлтэ һайндэрөө ажалай бэлэгүүдээр угтахын тула һаалишаднай нэгэ хүн шэнгеэр ажаллажа гараа гэхэдэ алдуу болохогүй. Түрүү һаалишад Дулма Гармаева, Мария Конечных, Мунко Цыбиков, Любовь Плотникова гэгшэд арбан һарын туршада үнеэн бүриһөө 2300—2500 килограмм һү һаажа, хамта хүдэлдэг нүхэд сооһоо онсо шалгаржа гараа. Дүй дүршэлтэй һаалишан Телешева түрүүшынхиеэ тугаллаһан гунжан бүриһөө энэ хугасаада 2200 килограмм һү һаажа абаа. Гунжан бүхэнөө зүбөөр эдеэлүүлэн һаажа шадаһанай ашаар энэ нүхэрнай иимэ һайн үрэ дүн туйлажа шадаа гэжэ эндэ онсо тэмдэглэхэ шухала.

Һаалишадайнгаа ажал тухай хөөрэжэ үгэхэ хүсэлтэйб. Манай Шэбэртын фермэдэ 9 һаалишан ажалладаг юм. Һаалишан бүхэн 25—35 үнеэ харууһална. Хүн бүхэнэй шадабари, дүй дүршэлые хараада абажа, үнеэдэйнь тоо олон болгодог заншалтайбди.

Манай һаалишад диилэнхи ажалаа оньһон түхеэрэлгын ашаар бүтээдэг болоһоор үниинэй. Үнеэдээ түхэрэен жэлэй туршада үдэрэй гурба дахин машинаар һаадагбди. Өөрынгөө ажал хэрэгээр республикынгаа бусад ажахынуудай малшадтай уулзажа, дүй дүршэлтэйнь һонирходогби. «Үнеэдые машинын хүсөөр һаахада хожордог, тиимэһээ тодхогдоһон аппарадууд түрүүшын үедэ хүдэлгэгдөөд, орхигдошоно» гэжэ фермые даагшанар хэлэдэг байха юм. Үнеэдые машинаар һаахада юугээрээ һайн бэ гэһэн өөрынгөө һанамжа тухай тобшохоноор хөөрэхэ хүсэлтэйб.

Малшадай ажалые оньһон техникын хүсөөр бүтээжэ, хүнгэдхэхэ хэрэгтэ парти, правительствамнай ехэхэн анхарал хандуулдаг гээшэ ааб даа. Мүн энэ асуудалаар оронойнмнай олохон эрдэмтэд болон шэнжэлэгшэд ехэ ажал бүтээнэ гэжэ малшан бүхэн һайн ойлгоно гээшэбди.

Республикымнай ажахынуудта бүри таби гаран ооноор «Ёлочка», «Карусель» гэхэ мэтын үнеэ һаадаг түхеэрэлгэнүүд олоор тодхогдоһон гээшэ. Эдэ түхеэрэлгэнүүд дээрэ хэлэгдэһэн шалтагһаа хүдэлгэгдэхэеэ болижо, хүнэгүүд, һү эюулдэг амһартануудынь, уга сорьонуудынь тад ондоогоор хэрэглэгдэдэг байһан. Үнэтэй түхеэрэлгэнүүдые, тодхоод, ехэ мүнгэ зөөри гаргашалаад, хайша хэрэгээр орхижорхихо ябадалда бидэ һаалишад, малшад шангахан харюу үгэхэ зэргэтэйбди гэжэ бодогшоб.

Үнеэдээ машинын хүсөөр һаажа эхилһэн жэлдээ һаалишаднай нилээд тухашараадшье абаһан. Гараар шоборуулжа байһан үнеэд гэнтэ машинаар һаагдахадаа, һүеэ татаһан юм. Энээнһээ уламжалан, һү һаалимнай доошолоо һааб даа. Хүн бүхэнэй оролдоһоной ашаар коллективнай урдаа табиһан зорилгонуудаа бэелүүлжэ шадаа гэжэ эндэ тэмдэглэхэ байнаб.

Манай Шэбэртын фермэдэ 270 үнеэн харууһалагдана. Хүхэеэ гэмтэһэн, дошхон үнеэдһээ бэшэнь булта машинаар һаагдадаг. Ойрын үедэ эдэнээ ондоо тээшэнь ябуулжа, тугаллаха гунжадые нэмэжэ абаха зорилготойбди. Шэргээгдэхэ ойртоһон үнеэд үдэрэй хоёр, хэдэн хоног үнгэрһэн хойноно нэгэ дахин машинаар һаагдадаг заншалтай. Зохихо заабари, зүбшөөлнүүдые һаалишаднай техник-үрэжүүлэгшэһэ абадаг юм. Техник-үрэжүүлэгшэ үнеэн бүридэ тусхай журнал хэдэг. Хэнэй, ямар үнеэн, хэзээ тугаллаһаниинь, хэзээ үрэжүүлэгдэһэниинь тэндэнь бэшэгдэхэй байдаг. Һая тугаллаһан үнеэд 7 хоногой туршада гараар һаагдаһанайнгаа удаа машинаар һаагдажа эхилдэг юм.

Мүнөө үедэ ажаллажа байһан һаалишад ехэнхи ажалаа зайн галай хүсөөр бүтээдэг болонхой гээшэ. Тиимэһээ ямар нэгэн шалтагһаа электрын хүсэ үгэхэеэ болюулдаг ушар хүдөөдэ оло дахин ушардаг. Энээнһээ боложо үнеэдээ гараар һааха баатай болодогбди. Машинын хүсөөр һаагдадаг үнеэд гараар һаахада һү үгэсэгүй байдаг. Манда иимэ 68—70 үнеэн бии. Энээн дээрэһээ сүүдхэдээ 300—400 килограмм һүн бага абтана. Сүүдхын ямаршье сагта зайн гал таһалдуулангүй үгэхэ гэжэ РЭС-эй хүдэлмэрилэгшэд оролдохо бэзэ гэжэ найданабди.

Һаалишаднай ажалаа жэлэй ямаршье сагта үглөөнэй 6 часһаа эхилдэг. Малшадан хүдэлхэ, амарха хэрэгтэ ажахымнай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд гол анхаралаа хандуулдаг болонхой. Энэ шухала асуудалые зүбөөр шиидхэһэнэй ашаар фермэдэ һаалишан дутагдахаяа болинхой. Эндэ ажаллажа байһан хүн бүхэн хараалһан сагтаа амардаг байха юм.

Һаалишан бүхэнэй үдэр бүриин ажалай дүн харуулһан тусхай дэбтэр манай улаан буланда бии. Арбан хоногой дүн гаргахадаа, хэн нэгэнэй түрүүлһые онсо тэмдэглэдэг, хэнэй гээгдэжэ ябаһые элирүүлхэдээ, дутуу дунда тухайнь нүхэд ёһоор заажа, һү һаалияа дээшэлүүлхын тулада хайшан гэжэ хүдэлхэ ёһотойб гэжэ хэлэдэг байнабди.

Малшадай эгээл харюусалгатай хаһын нэгэн — үбэлжэлгэ хаа хаанагүй түлэг ябажа байна. Энэ шухала ажалдаа эртээнһээ бэлэдхэлтэй ороһон малшад хэзээшье һайн үрэ дүн туйлажа шададаг гээшэ ааб даа. Тиимэһээ бидэ эртэ намарһаа энэ харюусалгатай ажалдаа һайн бэлэдхэлтэй орохын тула оролдообди. Һаамхай үнеэднай сентябрьда бэлшээгдэхэеэ болиһон юм. Энэ үедэ үнеэд үдэрэй 2 часһаа үдэшын 6 час болотор фермэ шадархи һайн бэлшээридэ гаргагдадаг байһан. Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэл арба гаран хоногһоо түгэсэхэнь. Үбэлэй һаранuудта үнеэн бүриһөө 1500 килограмм һү һааха социалис уялга баталан абаа һэмди. Яруунын һаалишад энэ харюусалгатай үедэ үнеэн бүриһөө ехэ һү һаажа абаха тухайгаа республикынгаа малшадта хандаһан гээшэ. Эдэнэй гаргаһан һайн һайхан үүсхэлые тээмэндэ болоһон суглаан дээрээ зүбшэн хэлсэхэдээ, абаһан уялгала 100 килограммаар дээшэлүүлхээр шиидэбэбди. Абаһан уялгаяа бодото дээрэнь дүүргэхэ арга боломжо манай һаалишадта гүйсэд бии. Һаагдадаг үнеэн бүридэ үдэрэй туршада 20 килограмм силос, 3—4 килограмм сагаан һолоомон, 3 килограмм үбһэн үгтэнэ. Үнеэн бүридэ 2 килограмм талха таряанай зүйл эдюулнэбди. Һаагдаһан һүнэйнгөө зэргээр үнеэн бүридэ шэмэтэ тэжээл нэмэгдэжэ үгтэнэ. Сагаан һолоомон һайса буйлуулагдажа, тусхай түхеэрэлгээр жэжэ болотор хэршэгдэһэнэйнгээ удаа ууралда дэбтээгдэжэ, талха таряанай зүйлтэй холигдожо, малда эдюулэгдэнэ.

Манай коллектив хэлэһэн үгэеэ бодото дээрэнь бэелүүлхын тула үдэр бүри оролдоно.

А. САХАРОВА,
Бэшүүрэй совхозой Шэбэртын фермые даагша, Буряадай АССР-эй габьяата зоотехник.
Бэшүүрэй аймаг.

Жэлэй дүн гаргажа байхадаа

МЕЛИОРАТИВНА БАРИЛГАДА АНХАРХААР

Табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэл дүүрэнтэжэ байна. Ажахы, аймаг бүхэн хараалһан түсэб, социалис уялгануудаа жэншэдгүй дүүргэхэ гэжэ оролдоно. Иимэ һанаа бодолдо республикын мелиоративна барилга хэдэг коллективүүдшье абтанхай.

Гүрэн түрэмнай колхоз, совхозуудта даалгагдаһан газарые һайжаруулха, ургасыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ мүнгэ, зөөри гамгүйгөөр гаргашална гээшэ. Байгша ондо иимэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэридэ 14 миллион түхэриг һомологдоһон байбал, үнгэрэгшэ 11 һарада энээнэй 12 миллион гаран түхэригынь ашаглагдаад байгаа. Тиигэжэ «Бурводстрой» трестын коллективүүд хараалһан түсэбтөө, абаһан, социалис уялгануудтаа үшөөл хэнгалтагүйгөөр хандажа байна. Энээндэ мүнөө жэлэй сагай уларил, үер ехээр нүлөөлһэн байха юм. Барилгын олон объектнүүд уһанда абтажа, хүдэлмэри нилээд гэдэргэ татагдаа һэн.

Теэд мелиоративна барилга хэдэг коллективүүд бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэжэ шадаа гэхын аргагүй. Барилгын хүсэ ехэтэй техникэ элдэб шалтагаанаар дүүрэнээр хэрэглэгдэдэггүй байна. Мүн эндэ хүдэлдэг барилгашадай ажалай журам һула, ажалайнь бүтээсэ доогуур байна бшуу. Тиигэжэ республикымнай колхоз, совхозуудта шухала хэрэгтэй олон барилганууд ашаглалгада оруулагдаагүй үлэхэеэ байна.

Энэ жэлдэ 2,5 мянган гектарһаа ехэ уһалууриин шэнэ газар, тэрэ тоодо 1,3 мянган гектар һайжаруулагдаһан бэлшээри ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдаһан байгаа. Мүнөө дээрээ «Бурводстрой» трестын предприятинууд иимэ 300 гектар, тэрэ тоодо 250 гектар һайжаруулагдаһан бэлшээри бэлдэжэ дүүргээ. Зүгөөр «Бурятсельхозмонтаж» трестын предприятинууд 512 гектар уһалагдаха һайжаруулагдаһан бэлшээри түхеэрхэ байбал, һайнаар бэлдэһэн юумэниинь үгы тооной. «Бурводстрой» трест болон «Росремводстрой» нэгэдэлэй ПМК 570 гектарта һайжаруулагдаһан бэлшээри бэлдэһэн аад. «Сельхозтехника» нэгэдэлэй талаһаа уһа бүлэжэ гаргаха түхеэрэлгээр хангаагүй дээрэһээнь ашаглалгада оруулагдаагүй байһаар.

Даажа абаһан хүдэлмэриингөө түсэб һараһаа һарада дүүргэдэггүй коллективүүдэй тоодо «Бурводстрой» трестын мэдэлэй Кабанскын, Хурамхаанай, Зэдын болон Прибайкалиин оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннонууд, «Росремводстрой» нэгэдэлэй Бэшүүрэй ПМК ороно. Эдэ коллективүүд газарай үрэжэл һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэхээр хараалһан байбал, тэрээндээ хүрэнэгүй.

Бэшүүрэй уһалууриин системые шэнэдхэн бариха ехэ хүдэлмэри хэхэ даабаритай «Бурводстрой» трестын Бэшүүрэй ПМК хангалтагүйгөөр ажаллана. Түмэр-бетон зүйлнүүдые гаргаха заводой харюусалга ехэтэй барилга хэжэ байһан Заречныш ПМК түсэбөө мүн лэ муугаар дүүргэнэ.

Эдэ предприятинуудай ажалые шалгаад үзэхэдэ, эндэхи хүтэлбэрилэгшэд барилга-хабсаралгада хэрэгтэй юумэеэ уридшалан һайса бэлдэдэггүй, хүдэлмэришэдэйнгөө ажалые саг үргэлжэ хинан шалгадаггүй, тэндэ ушарһан дутадалнуудые усадхаха хэмжээ дары абадаггүй байшоо. Мүн «Бурводстрой», «Бурятсельхозмонтаж» трестнүүдэй түбэй хүтэлбэрилэгшэд барилгашадые хэрэгтэй юумээр таһалгаряагүй хангаха үүргэеэ хүсэд дүүргэжэ шадаагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тэрэшэлэн манай Министерствын зүгһөөшье хэрэгтэй бүхы хэмжээнүүд саг соогоо абтаагүй байна.

Нүгөө талаһаа абажа харахада, газар һайжаруулха системэнүүдэй барилга бүхыдөө тооной гүрэнэй мүнгэ, зөөреэр колхоз, совхозуудай аша туһада хэгдэдэг байһаниинь элитэ. Тиимэһээ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, аймагуудай партийна, совет органууд эдэ барилгануудые урагшатайгаар ябуулха тушаа һаналаа баһа табилсаха, али болохоор туһалалсаха жэшээтэй. Теэд бодото дээрээ иимэ туһа хүргэхын орондо мелиоративна барилга хэжэ байһан хүнүүдые, техникые ондоо хүдэлмэридэ, ургаса хуряалгада һамшааха баримтанууд ушардаг.

Тиигэбэшье мелиоративна барилга хэдэг бүхы коллективүүд муугаар хүдэлнэ гэхээр бэшэ. Үнгэрһэн һаранuудта 1.750 гектар ундалуулха уһалууриин түхеэрэлгэнүүд шэнэдхэн заһабарилагдаа, 1.600 гаран гектар намаг хатаагдаа, хуурай газарые уһалууритай болгохо түсэб дүүргэгдэхэеэ байна. 90 мянга гаран гектар хуурай газар уһалууритай болгогдонхой. Мүн 16 мянган гектарта культуртехническэ хүдэлмэри хэгдээ. Гэр байра бариха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэнхэй. Зүгөөр өөһэдтөө үйлэдбэриин барилгануудые бүтээхэ хүдэлмэриин түсэбэй дүүргэлтэ бирагүй.

Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ оролсоһон «Бурводстрой» трестын Хориин ПМК (начальнигынь Г. М. Корнаков), Захааминай ПМК (начальнигынь А. Я. Васильев) болон Улаан-Үдын ПМК (начальнигынь К. Б. Жарков) юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэһэн тухайгаа элидхээд, мүнөө эдэнэр 1974 оной түсэбөөр ажаллажа байнхай.

Мелиоративна барилгашадай коллектив бүхэн арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглээ һаа, декабрь һарадашье нилээд олон барилгала ашаглалгада оруулхаар байна. Имагтал тэндэ ажаллажа байһан хүнүүдтэ һаадгүйгөөр хүдэлхэ бүхы арга олгохо болоно. Мүн оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннонууд бии хүсэеэ дүүргэгдэхээр барилгануудта сүм табижа, энэ жэлдэнь ашаглалгада оруулха хэмжээнүүдые абаха байна. Энээндэнь нютагуудай партийна, советскэ органууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, хүдөөгэй механизаторнууд хэрэгтэй туһаламжа хүргэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Л. САНЕЕВ,
республикын мелиораци ба уһанай ажахын министрэй орлогшо.

КПСС-эй райкомуудта

ПАРТИ ДОТОРОЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ҺУЛАҺАА

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» совхозой коммунистнууд тоосоото һунгалтынгаа партийна суглаа һаяхан үнгэргэбэ. Тиихэдээ парти доторой хүдэлмэриин тон мууһаар ябуулагдадаг байһаниинь онсо тэмдэглэгдэә.

Тоосоото үе соо КПСС-эй гэшүүнээр оройдоол нэгэ хүн абтахадань, гурбан хүн партиһаа гаргагдаһан байна. Саг үргэлжэ архи намнажа, партийна журам эбдэжэ, ниитын хүдэлмэридэ оройдоо хабаадалсангүй ябадаг хүнүүд партиһаа гаргагдаа. Партиин гэшүүд, отделени, фермэ болон бригадануудай хүтэлбэрилэгшэд партийна комитедэй урда тоосоо баридаггүй байна. Мүн шэнэ хүнүүдые партида шэлэн абахын тулада ажалай түрүүшүүлэй, эдэбхитэй залуушуулай дунда хүдэлмэри оройдоо ябуулагдадаггүй байгаа.

Эдээн тушаа суглаан дээрэ шанга хөөрэлдөөн болоо. Тиигээд юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы удха шанартай гурбадахи жэлые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада коммунист бүхэнэй, ажалшан бүхэнэй эдэбхи үүсхэл хүгжөөхэ, хүсэ шадалыень элсүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдэә.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

СЕМИНАР БОЛОБО

Хориин аймагай партийна организацинуудай секретарьнарай семинар болобо. Совхозуудһаа, леспромхозуудһаа, элдэб эмхи зургаанууд болон предприятинуудһаа ерэһэн парторгнуудай урда КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Н. М. Павлов «Аймагай хүдөө ажахы болон соёл культурые хүгжөөхэ түсэбүүдые дүүргэхэ талаар партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудалаар элидхэл хэбэ.

КПСС-эй райкомой секретарь Д. Д. Дагбаев «Ниитэ-политическэ хүдэлмэриин эмхидхэл тухай», райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша Н. И. Егоров «Партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин асуудалнууд тухай» мэдээсэлнүүдые хэһэн байна. Мүн тэрэшэлэн КПСС-эй райкомой хүдэлмэрилэгшэд Д. Ц. Дармаева, С. Д.-Р. Туманов гэгшэд семинар дээрэ секретарьнарта партийна хэрэг хүтэлбэрилгын асуудалнуудаар заабари үгэбэ.

Хориин аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ Г. С. Санжиев арадай хинагшадай тоосоон ба һунгалтые эмхитэйгээр, һайнаар үнгэргэхэ талаар партийна эхин организацинуудай үмэнэхи зорилгонууд тухай тогтоо.

Семинарай эсэстэ КПСС-эй райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша Д. Т. Авсаланов «Уласхоорондын байдал тухай» лекци уншаа.

Г. ХАГОЕВ.

СССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй долоодохи сесси

Депутат С. И. ИСАЕВАЙ хэлэһэн үгэ

(Железнодорожно округ, Буряадай АССР)

НУХЭД ДЕПУТАДУУД! Верховно Соведтэ депутат Байбаковой элидхэһэн СССР-эй арадай ажахын 1973 оной түсэбэй дүүргэлтын даб дээрэхи дүнгүүд бүхы Совет хүнүүдые омогорхуулна, баясуулна. Ажахын ба соёлой байгуулалта, арад зоной байдал улам һайжаруулха тухай Коммунис партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүд бодото дээрээ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Манай агууехэ социалис орон урагшаа, коммунизмын замаар дабшана!

Нүхэд депутадууд, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури табиха бүгэдэ арадай хэрэгтэ Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын ажалшадай оруулжа байгаа хубита тухай богонихоноор хөөрэхыемни зүбшөөгыт. Даб дээрэхи мэдээнүүдэй ёһоор, манай республикын промышленность түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэй турша соо продукци үйлэдбэрилгээ, 1970 онойхитой жэшэбэл, гурбанай нэгэ хуби шахуугаар нэмээхэнь. Машина ба прибор бүтээлгэ, металл болбосоруулга гэхэ мэтэ, техническэ зэбсэглэлгын мэргэжэл түгэс ажалай эрхим хэмжээ хангаха эрилтэ табидаг промышленностиин һалбаринуудай эдэ жэлнүүдтэ шууд хүгжэжэ эхилһэниинь илангаяа шухала.

Манай промышленна предприятинууд түсэбһөө гадуур нилээд ехэ продукци, тэрэ тоодо һадаадын дэлгүүртэ — социалис, зарим капиталис оронуудта — худалдаха зүйлнүүдые бүтээн гаргана. Хэдэхэн арбаад жэлэй саадатэ ямаршье промышленностигүй байһан республикада мүнөө имэ амжалта түйлагдана бшуу.

1971, 1973 онуудта ган гасуур, үер болоһоной шалтагаанаар тарилгымнай эхэнхи хубинь хосоржо, республикын хүдөө ажахы энэ хугасаа соо ехэ хохидолдо ороо. Партиин Центральна Комитедэй, правительствын зүрһөө ехэ туһаламжын үзүүлэгдээгүй һаань, байгаалиин уршагта һүйдхэлнүүдһээ уламжалан хохидолдо ороһон хүдөө ажахыгаа һэргээхэ бэрхэтэй байха һэн.

Гэхэ зуура, хүдөө нютагуудай ажалшад эрхим зэргын эмхидэл хангаа, эрэлхэг зориг гаргажа, байгаалиин гай түбэгүүдтэй тэмсэн, мал ажалай, газар тарялангай продуктнуудые үйлэдбэрилгээ хорооогоогүй. Энэ гурбан жэлэй турша соо орооһо тарянай жэлэй дунда зэргын ургаса үнгэрэгшэ табан жэлэйхиһээ нэгэ бага дээгүүр байгаа. Харин малай тоо толгойн олошоруулагдахатай хамта продукциинь абтаса нилээд дээшэлүүлэгдэһэн байна. Гүрэндэ һү, мяха, үндэгэ худалдаха түсэбтэ даабаринууд эдэ жэлнүүдтэ үлүүлэн дүүргэгдэә.

Манай областной партийна организаци, республикын ажалшад туйлаһан амжалтануудаараа ханаад байнгүй, промышленна ба хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгээ саашадань улам ехэ болгохын тула, бии байһан нөөсэ ба арга боломжонуудаа хэрэглэхэ гэжэ оролдоно. Партийна, профсоюзай болон комсомолой эмхинүүдэй, бүхы ажалша коллективүүдэй гол анхарал энэ нөөсэ аргануудаа дүүрэн ашаглаха хэрэгтэ хандуулагданхай.

Нүхэд депутадууд! Буряадай АССР — байгаалиин угаа ехэ баялигуудтай, үргэн нэлэнхы хизаар юм. Элдэб янзын минеральна түүхэй эдүүдэйнгээ ехэ нөөсэнүүдэй хэрэглэгдэхэдэ, Буряад орон бүгэдэ арадай экономикодо хубитаяа горитойгоор оруулдаг болохо байха. Үнгэрһэн түсэбтэ наймадахи табан жэлэй турша соо эндэхи геологууд арадай ажахыда тон шухала шухаг металлнуудай, минеральна үтэгжүүлгын, мүн бусад түүхэй эдүүдэй хэдэн арбаад хэбтэшэнүүдые уудалан оложо, промышленностьда хэрэглэгдэхэ нөөсыень тодорхойлһон байна.

Ороной зүүн районуудай байгаалиин баялигуудай нөөсэнүүдые саашадаа бүри эршэмтэй түргэнөөр ашаглаха тухай партиин XXIV съездын Директивэнүүдые үндэһэ болгон, партиин Центральна Комитет ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет «Алас-Дурнын ба Зүүн Сибириин экономическа районуудай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадаа үргэлжэ дээрэнь хүгжөөхэ хэмжээ ябуулганууд тухай» тусхай тогтоол 1972 оной май һарада баталан абаһан юм. Минеральна түүхэй эдүүдэй шэнжэлэгдэһэн баялигуудые ашаглахын тула горно-шанаржуулгын хэдэн томо комбинадуудые Буряад орондо бариха гэжэ тус тогтоолой ёһоор хараалагданхай. Олон янзын металлнуудые болбосоруулха томо комбинат, ороной зүүн районуудые фосфатна үтэгжүүлгээр хангаха Забайкалиин апатидай комбинат, Черемшанай горно-шанаржуулгын комбинат, шулуун нүүрһэнэй хоёр шэнэ уурхай болон бусад олон томо барилганууд тэдэнэй тоодо ороно.

Энэ тогтоолые республикын бүхы ажалшад һайшаан угтаһан, үйлэдбэрилгынгөө хүсэнүүдые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, тэрэнэй экономическа хүсэ ба орон доторой дүүргэдэг үүргыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ парти, правительствын хандуулһан халуун анхарал гэжэ мэдэрһэн байна.

Забайкалиин апатидай комбинадай, нэхэмэл хубсаһанай фабрикын, жэлэй туршада 3 миллион тонно шулуун нүүрһэ үгэхэ шадалтай уурхайн барилга 1974 ондо эхилхэнь.

Гэхэтэй хамта КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор хараалагдаһан зорилгонуудые зарим министерствэнүүд ба албан зургаанууд тон удаан шиидхэнэ гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Жэшээнь, СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерствын харьяата Озёрно горно-шанаржуулгын комбинадые абаад үзэе. Энэ табан жэлэй турша соо барилгыень эхилхын тула шухала бэдэрэлгын, бэлэдхэлэй бусад хүдэлмэри дүүргэгдэхэ ёһотой юм. Тиин гэһээ энэ хүдэлмэринь, үнэндөө, эхилээдүй байһаар. Комбинадай инженерно-геологическа хүдэлмэри техникээр гүйсэд хангагдаагүй, шухала хэмжээтэй ажал бүтээхэ хаба шадабаригүй эмхи зургаанда даалгагдаһан байна.

Капитальна барилгын жэл бүри ургажа байһан ушарһаа барилгын эмхинүүдэй материально-техническэ бааза бэхижүүлгэ тон ехэ удха шанартай боложо байнхай. Энэ талаар парти, правительствын тогтоолоор тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай. Теэд эдэнэйшье гүйсэдхэл унжагайруулагдана.

Партиин Центральна Комитедэй, правительствын тогтоолые саг болзор соонь, бүрин бэелүүлхын тула шухала хэмжээ абахыень СССР-эй Госпланиие, союзна министерствэнүүдые гүйнабди. Нютагай зургаанууд болон республикын олониитэ союзна удха шанартай эдэ үйлэдбэринүүдэй барилгын эршые түргэдхэхын тула тэдэнэрһээ дулдыдаха хэмжээнүүдые абаха байха гэжэ энэ үндэр трибуна дээрэһээ найдуулнаб.

Нүхэд депутадууд! Минии хүдэлмэрилдэг Улаан-Үдын Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводой коллектив түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхын түлөө ехэ зоригжолтой, дэбжэлтэтэйгээр ажаллажа байнхай. Шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй, эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын хахадта заводой худалдадаг продукциин хэмжээн хоёр дахин шахуу нэмээ. Тиихэдэ хүдэлмэришэдэймнай тоо, 1970 онойхитой сасуулбал, оройдоо 5 процентээр олошорһон байна. 1971, 1972 онуудай туршада үйлэдбэриин талмайн дүрбэлжэн метр бүхэнһөө абтаһан продукциин хэмжээн 67 процентээр, гол фонднуудай түхэриг бүхэнһөө — 33,2 процентээр нэмээ, харин ажалай бүтээсэ 72,5 процентээр дээшэлээ.

1973 оной түсэбтэ гол даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэһээ гадна, удаадахи жэлнүүдэй түсэб дүүргэхэ найдамтай үндэһэ хаагаха гэһэн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй заабаринуудые бэелүүлхын тула заводой коллектив эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Үйлэдбэриин тиимэ нөөсэтэй болонхойбди. Ерэхэ 1974 оные абажа хараха болоо һаа, заводой коллектив социалис ехэ уялгануудые абанхай. Тэдэнээ амжалтатайгаар дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ байха.

Үйлэдбэриин ургахатай хамта ажалшадай байдал улам һайжарна. Түсэбтэ табан жэлэй үнгэрһэн жэлнүүдэй турша соо хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай салин хүлһэн нилээд нэмээ, байрын гэрнүүд, соёлой-ажаһуудалай олон байшангууд баригдаа.

Нүхэд депутадууд! Буряадай республикын олонхи предприятинуудтал адляар манай заводто хүдэлмэришэд дуталдана, хүнүүдэй оролго, гаралгань хороногүй. Байрын гэрнүүдэй, соёлой-ажаһуудалай байшангуудай барилга үйлэдбэриин ургалтаһаа горитойгоор гээгдэнэ. Энээнһээ уламжалан, иимэ ушарнууд болоно.

Забайкалиин байгаалиин шэрүүн уларилтай хизаар байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ кадрнуудые эндэ нютагжуулхын тула һуудал байдалыень һайжаруулха, материальна талаарнь урмашуулха нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаха шухала гээд би һананаб. Ороной түб районуудайхитай жэшэбэл, Буряад ороной хүн бүхэндэ гэр байрын хүртэсые дүрбэлжэн метрээр абажа үзэбэл, ... талмайн хүртэлэй ... зайсуулха ёһотойбди. ... зуура, хүдэлмэришэд... лин хүлһэн адли хэмж... байна. Түсэблэлгын ... нүүд ба министерст... арадай ажахын түсэб... табихадаа, Забайкалиин ... байрын, соёлой-ажаһуу... барилга мүнөөнэйхиһөө ... шэтэйгээр ябуулха ш... байһые хараада абаха ... той.

Нүхэд депутадууд! ... мунис партиин, Совет ... вительствын ленинскэ ... дын политика тухай ... гөө түгэсхэлдэ хэлэнгүй ... гэрхэ аргамгүй. Пар... Центральна Комитедэй, ... гай Политбюрогой, ... Генеральна секретарь ... Л. И. Брежневэй сэхэ ... оролдосотойгоор бэел... байгаа эб найрамдалай ... граммые бүхы совет ... бүгэдөөрэн ехэтэ һай... дэмжэнэ.

Л. И. Брежневэй хан... ной албанай хэрэгээ... диин Республика ош... һэниинь бидэнэй зүрх... хэлдэ мүнөө болотор ... һайшаал үүсхэһээр ... Хани нүхэсэлэй эбдэр... холбооной, аха дүүгэй, ... ехэ гүрэнэй арадуудай ... найрамдалта эрмэлз... гэршэ болоно.

Коммунис партиин ... правительствын дот... ба гадаадын политика ... түрүү хүн тарэлтэнэй ... бодолдо бүрин хари... Тиимэһээ энэ политик... хы совет арад, бүхы ... ажалша хүнүүд ехэ һа... дэмжэнэ.

Нүхэд депута... СССР-эй Верховно Со... үзэмжэдэ табигдаһан ... ондо СССР-эй арадай ... хые хүгжөөхэ гүрэнэй ... бэй, гүрэнэй бюджедэй ... ектнүүд партиин XXIV ... дын Директивэнүүдтэй, ... сэбтэ табан жэлэй зор... нуудтай зохилдуулан ... даһан байна. Тиимэ ха... эдэ проектнүүдые ба... гэһэн дурадхалые дэм... (Альга ташалга).

ЗЭДЫН АЙМАГТА

НАГ ШЭБХЭ ЗӨӨГДЭНЭ

Аймагай колхоз, совхозуудта поли дээрэхи хүдэлмэриин дүүрэжэ, транспортын сүлөөрэмсөөр тарялан, нуга сабшаланда наг шэбхэ зөөгдэжэ эхилбэ. Үнгэрһэн жэлдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо энэ хүдэлмэри онсо һайнаар ябуулагдаһан юм. Тус ажахын поли, нуга сабшаланда түсэбэй ёһоор 19000 тонно наг шэбхэ гаргаха байбал, 24813 тонно тарааһан байгаа. Мүн Борьёогой совхоздо түсэбөөр 10 мянган тонныи орондо 15831 тонно, Ториин совхозой тарялан, сабшалан дээрэ 17390 тонно нютагай үтэгжүүлгэ тараагдаһан байха юм.

Аймсоведэй гүйсэдком энэ үбэл ябуулагдаха агротехническэ хэмжээнүүдэй түсэб зохёожо, һаяхан ажахынуудта үгэбэ. Энэ жэлдэ аймагай ажахынуудта 131000 тонно наг шэбхэ гаргагдахаар хараалагдана. Энээнэй 57000 тонноһь тарялан дээрэ, 74000 тонноһь нуга сабшалан дээрэ тараагдахаар хараалагдана. Мүн 4500 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаха байна.

Имэ зорилгонуудые урдаа таблад, аймагай ажахынуудай лугомелиоративна отрядууд ажалаа эхилбэ. Зарим ажахынуудта лугомелиоративна отрядууд шэнээр байгуулагдажа, тусхай техникээр, механизаторнуудаар хангагдана.

Урдынхидаа адли Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Н. И. Панафидинай хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна отрядай гэшүүд энэ хүдэлмэриеэ эгээн түрүүлэн эхилжэ, мүнөө 6752 тонно наг шэбхэ гаргажа тараагаад байна. Тиихэдэ Борьёогой совхоз 1600 тонно, Оёрой совхоз 600 тонно наг шэбхэ гаргажа үрдибэ.

ГЕРОЙН ҮҮСХЭЛ

Ленинэй орденто Борьёогой совхозой ахалагша хонишон Социалис Ажалай Герой Гасарун Лубсанович Рабдаев залуу хонишод Георгий Шишмарев (Борьёогой совхоз), Нацаг Санзуев (XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз) гэгшэдэй отарануудай коллективүүдые шефтээ абажа, түрүү дүй дүршэлдэ һургаха гэһэн үүсхэл гаргаба. КПСС-эй райкомой бюро ажалай баатарай гаргаһан үүсхэлые һайшааажа, залуушуулые хонин ажалай мэргэжэлдэ һургахыень дүршэл ехэтэй хонишодто дурадхаа.

Г. Л. Рабдаевай гаргаһан үүсхэлые аймагай бүхы хонишод-зуутанай, мүн бусадшье түрүү хонишодой дунда зүбшэн хэлсэхыень колхоз, совхозуудай парткомуудта даалгагдаа. Нигэжэ аймагай түрүү хонишод гээгдэжэ ябаһан хонишодто шефскэ туһаламжа хүргэжэ байха болобо гээшэ.

ПАРТОРГНУУДАЙ СЕМИНАР-ЗҮБЛӨӨН

КПСС-эй райкомдо аймагай колхоз, совхозуудай партийна комитедүүдэй секретарьнарай семинар-зүблөөн һаяхан үнгэргэгдэжэ, «Юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада ажалшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тухай» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь А. Р. Потепалов, КПСС-эй райкомой секретарь П. Т. Манзаров, КПСС-эй райкомой инструктор С. Д. Григорьев гэгшэд социалис мүрысөө эмхидхэлгын шэнэ онол аргануүд, мүрысөөнэй дүнгүүдые сogsололго тухай семинар-зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ.

Зүблөөн дээрэ үгэ хэлэһэн нүхэд зарим ажахынуудай партийна организацинууд социалис мүрысөө һулаар хүтэлбэрилнэ гэжэ тэмдэглээ. Гэхэтэй хамта, һү һаалиин гүүртэнүүдтэхи улаан булангууд хүдэлнэгүй, библиотекэ, клубууд малшадай соёлой эрилтэ биратайгаар ханганагүй гэжэ хэлэгдэһэн байна.

ЭРХИМ ЛЕКТОР

Багша А. М. Алексеев Борьёогой совхозой ажалшадта өөрынгөө гол мэргэжэлһээ гадна, һайн лектор гэжэ мэдээжэ болонхой. Тэрэ һүүлэй табан жэлэй туршада «Знание» бүлгэмэй эхин эмхиие хүтэлбэрилнэ. Андрей Михайлович даалгагдаһан хэрэгтээ коммунис ёһоор хандадаг байна.

А. М. Алексеев түүхэ заадаг һэн тула ажалшадай дунда лекционно хүдэлмэри һайнаар ябуулна. Лектор шагнагшадтаяа үгэеэ һайнаар ойлгодог. Тэрэ орон доторхи ба хилын саана боложо байһан һүүлэй үеын шухала событинуудтай шагнагшадые саг болзортонь танилсуулна. Хүн зондо энэ тэрэ юумэ хэлэжэ ойлгуулхын тула лектор өөрөө ехэ юумэ мэдэхэ зэргэтэй гэһэн эрилтые энэ нүхэр һайса ойлгоихой.

Андрей Михайлович һаяхан совхозой малшадта «КПСС — пролетарска интернационализмын парти мүн» гэһэн лекци уншажа, шагнагшадые ехэтэ һонирхуулһан байна.

М. ГАЛСАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Үбэл зунгүй хуурай харгыгаар, уһан ба түмэр замааршье Москваһаа Набережные Челны худар барилгын материалнууд ябуулагдана. Тэндэ, Кама мүрэн шадар үзэсхэлэн гоё газарта оронойомнай эгээл һайхан городуудай нэгэн бодоно.

Городой районуудай нэгэндэ «Главмосстройн» барилгашадай бодхооһон 250 мянган дүрбэлжэн метр байрада түрүүшын айлнууд орожо байнхай. Программаһаа гадуур үшөө 105 мянган дүрбэлжэн метр байра барихаар хараалагдаа. 1974 оной түрүүшын кварталда бүтээгдэхээр түсэблэгдэһэн арбадахи квартал баригдажа эхилбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ городой барилгашад.

ТАСС-ай фотохронико.

Үндэр шагнал уялгална

АМЖАЛТА— ХҮН БҮХЭНЭЙ ОРОЛДОЛГОҺОО

Би Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Ягодныи отделениин гахайн фермые даагшаар 1963 онһоо хойшо хүдэлнэб. Тиихэдэ байра байдалнай ехэ тулюур һэн. Оройдоол гушаад толгой эхэ гахай баригша һэмди. Ямаршье оньһожоруулга гэжэ тиихэ үедэ байгаагүй.

Мүнөө манай фермэ тэрэ үеынхидэ орходоо аргагүйгөөр хубилаа. Шэнэ байранууд баригдажа, гахайнуудые харууһалха, эдеэлүүлхэдэ аятай зохид болоо. Фермын түрүүшын шулуун ехэ байра 1967 ондо баригдаа һэн. Мүнөөдэрэй байдалаар фермын бүхы ажал хүсэд дүүрэнээр оньһожоруулагданхай. Тиимэһээ СТФ-эйн коллектив гахайнуудай тоо толгой олошоруулха, тэдэниие дулаан байрада байлгажа эдеэлүүлхэ, гүрэндэ ехэ мяха тушааха бүхы эрхэ байдалтай болоо.

Мүнөө манай фермэдэ дүн хамта 23 хүн хүдэлнэ. Эхэ гахайнуудые, шахалганда табигдаһан поршоонхонуудые манай ажалшад һайнаар харууһалжа, хүдэлмэридөө горитойхон амжалта түйлажа байдаг болонхой гээд нэн түрүүн хэлэхэ хүсэлтэйб. Эхэ гахайнуудые харууһалдаг дүрбэн нүхэдэй гурбаниинь наһажаал болоһон эхэнэрнүүд. Нэгэниинь залуу, комсомол басаган. Эдэнэр СТФ-дэ хүдэлжэ эхилһээр 2—3 жэл боложо байна. Булта һайнаар хүдэлдэг. Пенсидэ гараһаншье һаа, үшөө хүдэлжэ байһан Василиса Илларионовна Чебунина социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Тэрэ байгша ондо 690 поршоонхо абажа, тобиржуулгын бүлэгтэ дамжуулан үгөөд байна. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 100 гаран поршоонхо абаха бөөэ гэжэ һанагдана. Комсомолой гэшүүн, ажалшадай депутадуудай сомоной Соведэй депутат Зинаида Чебунина 600 гаран поршоонхо абажа, хоёрдохи һуурида ябана. Гахайшаднай поршоонхонуудаа хоёр һаратай болоторнь харууһалаад, ондоо бүлэгтэ тушаажа байдаг. Эрэнүүдыень гурбан һаратай боломсоорнь гүрэндэ тушаахын тула шахалгада табидагбди. Томо, һайн поршоонхонууд эхэ гахайн һүрэг олошоруулгада үлөөгдэдэг.

Гахайнуудые шахан таргалуулгын, томо болголгын бүлэгүүдтэ А. Федотова, Г. Григорьева, Е. Чебунина гэгшэд һайнаар ажаллана.

Ноябриин 1-нэй байдалаар манай фермэдэ бүхыдөө 2181 гахай харууһалагдажа байба. Тэдэнэй 200-ниинь эхэ гахайнууд болоно. Мүнөө үедэ 411 гахай шахан таргалуулгын бүлэгтэ, 400 гахай томо болгогдожо байна. Гадна 458 поршоонхотойбди.

1974 оной эхеэр бидэнэр дүн хамта 1850 гахайтай байха зэргэтэйбди. 75-ниинь — эхэ гахай. 200-гаад толгойень нэгэ дахин түрүүлээд, гүрэндэ тушаахабди.

Гахайнуудай тоо толгой олошоруулха талаар түсэбнай сүм дүүргэгдэхэ байха.

1973 ондо манай фермын коллективтэ 1800 поршоонхо абаха, 1050 центнер мяха тушааха, 1336 центнер нэмэлтэ шэгнүүр түйлаха гэһэн түсэб хүргэгдэһэн гээшэ.

Харин бидэнэр арга боломжоёо тооложо үзөөд, 1100 центнер мяха тушааха, 1900 поршоонхо абажа, томо болгохо, 1400 центнер нэмэлтэ шэгнүүр түйлаха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаа һэмди.

Байгша оной арбан һарын туршада манай СТФ-эйн коллектив 2487 поршоонхо абаһан. Тэрэнэй 1993-нь томо болгохо, шахан таргалуулха зорилгоор илгаһан байнабди. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 200-гаад поршоонхо томо болголгын бүлэгтэ дамжуулан үгтэхэ юм.

10 һара соо бидэнэр бүхыдөө 1144 центнер мяха тушаагаабди. Жэлэй түсэбһөө гадуур үшөө 150 центнер... шаагдаха зэргэтэй. Энэ үе... 1265 центнер нэмэлтэ ш... нүүр түйлагдаа. Ноябрь, ... кабрь һарануудта үшөө ... центнер абтаха ёһотой.

Минии хүтэлбэрилдэг ... эйн коллектив 1972—1... онуудай үбэлэй үедэ малш... бүхэсоюзна социалис мүры... дэ оролсожо, һайн үрэ дүн... дые түйлаһыемнай эдэ ... баримтанууд элеэр гэрш... үгэнэ. Тиигэжэ СССР-эй Х... ажахын министерствын, ... ажахын болон бэлэдхэлэй ... дэлмэришэд, алба хааг... дай профсоюзай ЦК-гай ... дэлэлэй грамота 1000 түх... мүнгэн шантайгаар манда... рюулагдаа һэн. Мүн ма... коллектив аймагай ажахы... дай гахайн фермэнүүдэй ... циалис мүрысөөндэ илх... КПСС-эй райкомой, аймсов... гүйсэдкомой улаан вымпел... түхэриг мүнгэн шанда түр... һэн, аймагай Хүндэлэлэй ... барта бэшэгдэнхэй.

СССР-эй Верховно Со... Президиумэй Указаар ... «Ажалай габьягай түл... Василиса Илларионовна Че... нина «Ажалдаа шалгарһа... түлөө» медаляар шагнагд... ехээр урмашан баясаһан ... набди.

Манай коллективэй ... хүдэлмэри нигэжэ үндэ... сэгнэгдэбэ. Тиимэһээ сааша... бүри һайнаар ажаллахые ... гэдөөрэн оролдохобди гэжэ ... бүхы коллективэйнгээ зү... баяртайгаар мэдүүлнэб.

И. АФАНАСЬЕВ,
Сэлэнгын аймагай Лени... нэй нэрэмжэтэ колхозой гахайн фермые даагша, КПСС-эй гэшүүн.

ПЕКИНЭЙ НОМНОЛОЙ ХАРАТА ҺАНААШАЛГАНУУД БА БУРУУТАЛГ...

Уласхоорондын шахардуу байдалай һулархада, бүхы дэлхэйн олон миллион зон сэдьхэлээ ханаа. Ниитын байгуулалтаһаа дулдыдангүй, «хүйтэн дайнһаа» зайсан, алишье талада аша үрэтэй үргэн харилсаа холбоо гүрэнүүдэй хоорондо тогтоолго КПСС-эй XXIV съезд дээрэ баталагдаһан эб найрамдалай программа сэхэ шууд бэелүүлхэ, уласхоорондын политикада бодото байдалые хараада абаха ябадалтай нягта холбоотой.

Зүгөөр уласхоорондын байдалай һайжархада, заримашуул дурагүй байна. Имэ һайжаралга «хүйтэн дайнтай», хүсэ хэрэглэхэ хүсэдэг этэгээдэй өөһэдыгөө холбоһон, эзэрхэг түримхэй политика баримталдаг империалис бүлэглэлнүүдэй түлөөлэгшэдэй һанаае ехээр зобооно, Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдэй уур сухал хүдэлгэнэ. Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд, үнэндөө, империалис хүсэнүүдтэй нэгэдээд, уласхоорондын шахардуу байдалай һуларжа эхилһэн ушарые «хара һанаата мэхэ», «дэлхэйе мэдэлдээ абаха» гэһэн зорилготой совет түсэбүүд гэхэ мэтэшэлэн худал хуурмаг үгэнүүдые тараана.

Маоис номнолшод оронойнь хүн зоной дунда тарадаг газетэнүүдэй статьянуудаар дамжуулжа, Хитадта «совет гэрэлэй добтолхо аюул бии» гэжэ ойлгуулхые оролдоно.

«Хойто зүгһөө тохёолдохо аюул» тухай үдэр бүри хашхаралдахадаа, «эб найрамдал» гэһэн уряа бүри 1917 ондо туг дээрээ бэшэһэн орониие КНР-эй эгээн аюултай дайсан гэээшэ гэжэ хитад зондо этигүүлхые эрмэлзэнэ. Тиин, Хитадай мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй эзэрхэг түримхэй политикаһаа уламжалан орон доторнь тохёолдоһон бодото бэрхэшээлнүүдһэ хитад арадые һамаарууулха гэжэ оролдоно ха юм.

Гэхэтэй хамта, харилсаагаа һайжаруулаял гэжэ Советскэ Союзай хэдэ дахин Хитадта дурадхаһаниинь мэдээжэ. Тэрэшэлэн хани барисаан, холбоон ба харилсан туһалалсалга тухай асуудалаар 1950 ондо баталагдаһан договороор абаһан уялгануудаа лаблахые дурадхаһан байгаа. Нэгэ ороной зүгһөө нүгөөдэдөө добтолхо ябадал зайсуулха хоёр талын найдамтай уялгануудые абаха тухай дурадхал Советскэ правительство 1969 ондо оруулһан юм. Хүсэ хэрэглэхэгүй тухай договорой совет проект 1971 оной январь һарада Хитадта баруулагдаа бэлэй. Мүн, [illegible] добтолсохогүй гэжэ хэлсээ баталха тухайда СССР байгша оной июниин үеэр Хитадта дурадхаа һэн. Эдэ дурадхалнуудай нэгыешье Пекин зүбшөөжэ абаагүй.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев сентябриин 24-дэ Ташкентдэ үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союз газар уһанай талаар КНР-тэ ямаршье эрилтэгүй, бэеэ даанхай, адли эрхэтэй байха, дотоодынгоо хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй ёһо турим баримталан, харилсаагаа бэелүүлхые оролдодог гэжэ дахинаа тэмдэглэһэн байха. «Хойто зүгһөө аюул тохёолдохонь» гэдэг Пекинэй худал хуурмаг үгэнүүдэй үндэһэгүйн нигэжэ элирхэйлэгдэһэн байна бшуу.

Маоистнууд хитад арадые үзэл сурталай талаарнь худхаруулан мунхаруулхаһаа гадна, бусад оронуудай арадуудые «совет аюулаар» айлгаха, һүрдөөхэ гэжэ оролдоно. Жэшээлхэдэ, «Дэлхэйе эзэмдэхын түлөө тэмсэлэймнай стратегическэ түбынь Европо болохо» гээд СССР тоолоно гэжэ Синьхуа агентство ноябриин 14-нэй статья дотороо баталһан байна.

Совет Армиин «гол хүсэнүүд» совет-хитадай хилэ дээрэ гулидхагданхай юм гэдэгээ «мартажархёод», Пекинэй номнолшод ондоо аудиторидо тад ондоогоорярижа захадаа. Эдэнэй хэлэһэнэй ёһоор хадаа СССР мүнөө бүхы сэрэгүүдээ оронойнгоо Европын хубида, Зүүн Европодо тулидхана гээд «һанаагаа зобожо» байһан хэбэртэйгээр мэдүүлдэг болоо. Иимэ худал хуурмаг үгэнүүдээр хизаарлангүй, «Совет зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Японие тойроод саг үргэлжэ суглуулагдажа байһан» тухай тус агентство ноябриин 10-да дамжуулһан статья дотороо бэшээ һэн.

Гэхэтэй хамта, Хитад... хүтэлбэрилэгшэд империал... элдэб эсын бүлэглэлнүүд... тодорхойлон хэлэбэл, НАТ... до ехээр талархадагаа гэ... мэдэржархёо. КНР-эй хүт... бэрилэгшэд урда тээнь ... бүлэглэлнүүдые шүүмж... дэг. «империализмын з... сэг» гэжэ нэрлэдэг бай... ниинь мэдээжэ. Чжоу Э... лай Америкын «Нью-Йо... таймс» газетэдэ интерв... үгэхэдөө, баруун орону... НАТО-гоо «ябабшье һу... руулха ёһогүй» гэжэ сэхэ ... лэһэн байна.

«Атлантиин союзаа» үлө... гыт гэжэ Европын зон...

ЭРДЭМТЭ, ЖУРНАЛИСТ, ОРШУУЛАГША

Эрдэм шэнжэлгын үргэн ...гдэ хүн бүхэн өөр ...рынхеэрээ оролдог гээшэ. ...тын эрдэмэй институдай ...алагша научна хүдэлмэри...шэ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй ...дидат Цыррендаша Бад...вич Будаев мүн лэ ...ын ...эхэо табин жэл түр... ...и болоһон намтартай. Энэ ...рнай 1923 оной дэ... ...да Сэлэнгын аймагай ...дам нютагта юрын мал...лай гэр бүлэдэ түрэһэн юм. ...Ухаансар, һүбэлгэн ...Ноёхоной долоон ...нгүүли һайнаар ...өөд, удаа тэрэнь Улаан... ...педрабфак түгэсхэм... ...багшанарай инсти... ...оробо. Хоёрдохи кур... ...һуража ябахадань, Эсэ... ...оронной хамгаалгын Агууе ...дайн эхилжэ. Цырендаша Бадмаевич фронт мор..., хоёрдохи Прибалтийн ...фронтын сэрэгшэдтэй ...тэ хоёр жэлэй туршада ...бүлимтагаршадтай ...хэгэ зорилтойгоор тулал..., капитан зэргэтэй, ...олоон ротын командир ...оторо ургаһан, партиин ...үүн болһон байгаа. 1944 ...ой октябрьда хүндөөр шар... ...ад, армиһаа табигдаба. ...дэвай дайшалхы габьнае ...оромнай үндэрөөр сэ..., Улаан Одоной орде..., олон медаляар шагна...

1945 ондо нүхэр Будаев ...гарадай номой хэблэлдэ ...лаар, политическэ литерату... ...редактораар хүдэлжэ. ...тэнь КПСС-эй ЦК-гай ...дэхи Партиина дээдэ ...гуулида һуража, журна...лин таһагые 1948 ондо ...гөө. Мүн тэндэ байха... ...В. И. Ленинэй нэрэм... ...Москвагай багшанарай ...ститудай хэлэ бэшэгэй ...тэдтэ заочноор һураа ...дүүргээ бэлэй.

...гүүлэрнь «Буряад үнэн» ...тын редакторай орлог... ...өөр хэдэн жэлдээ хүдэлөө. ...гэнь КПСС-эй обкомдо ...лан, марксизм-ленинизмын классигуудай олохон зо...нуудые, нийтэ-полити... ...литература буряад ...рөөр хоёр оршуулагатай, ...дэгтэ хэрэгтэй байдала... ...рь бэшэһэн юм. Тэрэ ...ийнхээ «Коммунизмэ ...улаан ... ...». Орнулһан зарим ...оолуудые юрэ тоо... ...үбөө гэе һаа, ехэ юумэ ...ниниинь элирнэ. В. И. Ле...ий «Кооперации тухай», ...урэн ба революци» (Г. Л. ...жэтэй Д. Ж. Норбоев хамта), «Коммунизмда ...үнэй тала баримталһан» ...ибүүн ёһоной үбшэн» ...Б. Бимбаевтай хамта), «Социализм ба дайн» болон бусад зохёолнууд, «Советскэ Союзай Коммунис партиин түүхэ» (зарим бүлэгүүд), «КПСС-эй Программа» (зарим разделнүүд), Карл Марксын түрэһөөр 150 жэлэй ойдо зорюулһан тэзисүүд болон бусад. Партиин зургаан съездын (дайн хойто тэдэх), мүн КПСС-эй ЦК-гай олохон пленумүүдэй документнүүд болон бусад материалнуудые оршуулха хүдэлмэридэ эдэбхитэйгөөр хабаадалсаһан.

1956—1958 онуудта «Байгалай толон» (мүнөө «Байгал») журналай редактор оролгоор хүдэлөө һэн.

Ц. Б. Будаев 1959 онһоо мүнөө хүрэтэр СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин таһагай Буряадай филиалай Нийтын эрдэмэй институдта хүдэлмэрилнэ. Цырендаша Бадмаевич 1962 ондо «Буряад хэлэнэй ... нютаг хэлэн» гэһэн темээр диссертаци амжалтатайгаар хамгаалжа, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат гэһэн эрдэмтэн зэргэдэ хүртэһэн байна. Олон жэлэй туршада суглуулһан ехэ материалаа шэнжэлэнэй үндэһөөр, ... нютаг хэлэн гэээшэ хаха ... монгол хэлэндэ дүтэрхышье һаа, өөрын онсо шэнжэтэй. Тэрэ ... литературна буряад хэлэнһөө, хори нютаг хэлэнһээ нүлөөндэ ниилэд орожо, нийтэ буряад хэлэндэ дүтэлөөд, ... аса һалаань бо... ...лонхой гэһэн тобшолол ...эн һэн. Тэрэ гэһэн... ...һөө хойшо буряад хэлэ шэн... ...жэлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Һүүлэй жэл... ...нүүдэй тэрэнэй шэнжэлэл... ...нүүдэйнь дундаһаа «Буряад хэлэнэй тогтомол холбоо үгэнүүд» (1970 он), «Буряад хэлэн» (1972 он, И. Д. Бураевтай хамта), «Цонгоол нютаг хэлэн» (1965 он) гэжэ монографинуудые тэмдэглэхэмээр. Тэрэнэй ... хэлэ бэшэгэй талаар гүшэ гараһан номууд суглуулба. Хэблэлгээр гарһан байна. Цырендаша Бадмаевич эрдэм ухаанай хэрэг эрхилхэдээ, нааханаар олдоһон тобшололнуудаар һанаагаа асуудалнуудаа гүнзэгыгөөр, үргэн дэлисэгтэйгөөр, арад зонойн ямар аша туһа хүргэхэ гэжэ харааха абажа, тодорхойлон тайлбарилжа ороо... ...дог... тон һайшаалтай. Залуу шэнжэлэгшэдые хүмүүжүүлхэдэ түлхэн туһалан ... боломжо байна. Мүнөө Цырендаша Бадмаевич буряад нютаг хэлэнүүдэй лексикэ (үгын баялиг)

тухай ехэ шэнжэлгэ хэжэ эхилэнхэй.

Ц. Б. Будаев дэлхэйн элдэб арадуудай сэсэн мэргэн хэрэглэһэн ехэ баялиг болохо онһон үгэнүүдые суглуулжа, удха удхаарнь зэргэсүүлэн таарулаад, гурбан боти ном болгожо, хэблүүлэн гаргаа. Мүнөө «Элдэб арадуудай таабаринууд», «Буряад арадай таабаринууд» гэһэн номнуудые хэблэлдэ бэлэдэжэ байна.

Тэрэнһээ гадна, Цырендаша Бадмаевич хүүгэдэй уран зохёолшо юм. «Нютаг-гаймнай сэсэгүүд», «Нютаг-гаймнай шубууд» гэжэ номнуудыень эдир уншагшад гарһаа һалгаадагүй.

Мүн уран зохёолнуудые оршуулха талаар ехэ юумэ хэдэг. Зарим тэдэнэй дурдабал, иимэ: Николай Тихоновой «Ленинградые баатарлигаар хамгаала», Константин Седых «Эхэ нютаг» гэжэ роман (Д. Черниговэй хамта), Сергей Баруздиной «Сагаадай лажа Эндзэ ороо», Илья Чернеэй «Минин ахэ Павка Корчагин», Г. М. Крижановскиин «Шушу», Зоя Воскресенскагай «Харанхы мэнгэ 'тэзэн», Юрий Гальперинай «Космонавт-2», А. Кравченкин, Е. Концевичагай «Надежда Константиновна Крупская тухай рассказууд» болон бусад болоно.

Цырендаша Бадмаевич ажалай хэрэгээр орон соо гүүрээ, республика соогуураа ябалгатай байдаг. Тиимэһээ харагдаха, үзэһэн түүхэн газагуудай тухай газетэдэ гаргадаг, хэлэн зонтой хубаалдадаг һайн заншалтай юм. Газетэдэ толилһон тэмдэглэлнүүдыень тоолоо болоо һаа, нилээд олон.

Мүнөө Цырендаша Бадмаевич хаба бэлигэйнгээ хаһын түрэл дунда табин наһа угтаба. Энэ ойн баяраар амаршалаад, «нүхэдтөө хүндэтэй, урагшаа һаната, сагаан седьхэлтэй» Цырендаша Бадмаевичта элүүр энхэ удаан наһа, эрхилдэг ажалдаа амжалтатай, элүүр энхэ ябахыень хүсэе.

А. СОДНОМОВ,
Нийтын эрдэмэй институдай научна хүдэлмэрилэгшэ.

ГАЗЕТЫН ЭДЭБХИТЭД ЗҮБШЭНЭ

Хэжэнгэ тосхондо хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэй аймагай слёт болобо. Тэрэ слёт рабселькорнуудай хүдэлөөнэй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан байгаа.

Аймагай газетын редактор Б. Ц. Эрдынеев элидхэл хэжэ, хэблэлэй эдэбхитэдэй урда табигдаһан шухала зорилгонуудта гол анхаралаа хандуулаа. Газетын эдэбхитэд хадаа промышленна предприятинуудай, совхозуудай экономикын хүгжэлтэ тухай, ажалай түрүүшүүл тухай хөөрэхэ, тэдэнэй түрүү дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зорилготой юм. Элидхэлшэ газетынгээ ажал тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэхэ зуураа, редакци ба хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй хоорондохи холбоо барисаа улам бэхижүүлхэ ёһотойбди гэжэ тусхайлан тэмдэглээ.

Газетын ажал ябуулга һайжаруулхын тула хэхэ юумэн үшөөл ехэ. Жэшээлхэдэ, социалис хуули эбдэхэ архи ууха ябадалтай эрид тэмсэхэ шухала. Мүн газетэдэ гаража байдаг материалнуудые олондо ойлгосотой, тодо хурса удхатай болгохо зорилго редакциин коллективэй урда табигдана. Энэ зорилгоёо дүүргэхэ хэрэгтэ манай газетын эдэбхитэд сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэнэ.

Удаань рабселькорнууд өөһэдынгөө хүдэлмэри тухай хөөрэһэн байна.

Ажалай журам эбдэхэ, ажалдаа хайша хэрэгээр хандаха ябадал ушардаг. Энээниие газетын хуудаһанда шүүмжэлхэдэ, хүмүүжүүлгын ехэ удха шанартай байһаниинь эли ааб даа. Энээн тухай эдэбхитэй хүдөө бэшэгшэ, Хэжэнгын совхозой парткомой секретарь Г. З. Бальжиров хөөрөө.

— Үйлэдбэриин түрүүшүүл тухай тодорхойгоор, уран найруулгатайгаар бэшэхэ шухала. Тиихэдэ зарим нэгэ дутагдалнуудтай, ажалай журам эбдэхэ ябадалтай аймагай газетэ эрид тэмсэхэ зэргэтэй, — гээд Худанай леспромхозой директорой орлогшо А. Ч. Афанасьев хэлэбэ.

Суглаан дээрэ газетын түрүүшын редактор байһан Н. Н. Намсараев үгэ хэлэжэ, түрүүшын алхамууд тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ. Газетын редакцида амжалта хүсэхэдөө, хүн зоной ажабайдал, тэдэнэй маяг түхэлые, абари зангые харуулһан статьянуудые олоор толилдог, арадай гэгээрэлэй асуудалнуудта анхаралаа ехээр хандуулдаг болохыень ,«атеистын булан» дахин һэргээхые тэрэ дурадхаба.

Ханын газетэнүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ, тэдэниие саг соонь гаргажа байха тухай үгэ хэлэгшэд слёт дээрэ тэмдэглэһэн байна. Газетын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадахыень уряалһан хандалга хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдтэ абтаба.

Аймагай газетын редакциин зүгһөө эдэбхитэй бэшэгшэдтэ Хүндэлэлэй грамотанууд ба бэлэгүүд барюулагдаа. Слёт дээрэ ханын газетэнүүдэй выставкэ эмхидхэгдэһэн байна.

Р. ЦЫМПИЛОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ШЭНЭ УНИВЕРСИТЕТ НЭЭГДЭБЭ

Энэ хабар Тюмень хотын соёлой байдалда шухала ушар хэрэг болобо. Советскэ Союз дотор эгээ залуу университет эндэ нээгдэбэ. Һүүлшын жэлнүүдтэ Тюменскэ областиин экономико айхабтар түргэн хүгжэжэ, шэнэ университет нээхэ арга олгоо. Хэнэйшье мэдэһээр, нефть ба газай дэлхэй дээрэ үзэгдөөгүй ехэ нөөсэнүүд энэ областьдо олдоһон байна. Гансал энэ жэлдэ 80 миллион тонно нефть, мүн түйлай ехэ газ олзоборилогдохо ёһотой юм. Шэнэ дээдэ һургуули областиин хүгжэжэ байһан экономико ба соёл культурада үндэр мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлдэхэ үүргэтэй.

Университедтэ табан факультет бии болгогдоо: физико-математикын, түүхэ ба хэлэ бэшэгэй, романо-германиин хэлэ бэшэгэй, химибиологиин, экономико-географиин. Эндэ таба мянган студент һурана. Немец, манси, ханты ба бусад хойто зүгэй арадуудай түлөөлэгшэд һурана. 300 гаран доцент, профессорнууд университедэй 40 кафедрада ажаллана.

Манай ороной ондоо университедүүдэй эрдэмтэд эндэ ерэжэ, лекци уншадаг болонхой. Һаяшаг Азербайджанай ССР-эй Наукануудай академиин академик Азад Мирзаджанзаде «Элементы гидромеханики» гэһэн темээр бүлэг лекци уншаһан байна. Түргэн хүгжэжэ байгаа хото шэнэ һургуулияа гүйсэд хангажа шадаа. Мүнөө университет хоёр һуралсалай корпустой, жэлэй дүүрэтэр үшөө 8 дабхар гэртэ орохо.

Университедэй лабораторинууд эрдэм наука ба техникын һүүлшын туйлалтануудта түшэглэн түхеэрэгдэнэ. Физико-математикын факультедтэ электронно-тоолон тодорхойлолгын машинанууд хэрэглэгдэжэ эхилээ. Һаяар эндэ тоолон тодорхойлолгын лаборатори ба мэдээсэлэй түб хүсэндөө орохонь. Польшоһоо ерэһэн мэргэжэлтэд «ОДРА 1304» түхэлэй компьютер тодхон табижа байна.

Научна кадрнуудые олоор бэлдэдэг болохоор түсэблэгдэнэ. Энээнэй тула математикаар, биологёор, географяар, түүхээр очно ба заочно аспирантура нээгдээ. Хэдэхэн жэл үнгэрхэдэ теоретическэ ба экспериментальна физикээр мэргэжэлтэд бэлдэгдэдэг болохо юм. Һайн һуража дүүргэһэн студентнэр Советскэ Союзай хуушанай университэдүүдтэ аспирантурада һураад, Тюмень бусаха юм.

Тюменскэ университет гадаадын дээдэ һургуулинуудтай харилсаатай. Романо-германска хэлэ бэшэгэй факультедэй студентка Аля Межецкая гурбан жэлээр Лейпцигэй университет ошонхой. Мүнөө жэл физико-математикын факультедһээ зургаан багша Польшо ошохо юм. Француз хэлэ бэшэгэй кафедрые даагша Нина Дымкова Париж командировкодо ошожо ерээ. Университедэй эрдэмтэдэй научна хүдэлмэринүүд хилын саана хэблэгдэдэг болонхой. Хими-биологиин факультедэй эрдэмтэдэй статьянууд Чехословакида, Польшодо хэблэгдээ. Университедэй ректор, физико-математикын эрдэмэй доктор, профессор Игорь Александров Америкын математикын бүлгэмэй гэшүүн юм. Тэрэнэй хүдэлмэринүүд США-гай хэблэлдэ гараһан байна.

Университет үйлэдбэритэй бата холбоотой. Арадай ажахын шухала асуудалнуудые эрдэмтэд шиидхэлсэжэ эхилээ. Тюмениин газай управлени соргонуудай эбдэржэ, газай лэбшэн гарадаг ушарые зайсуулха арга бэдэрхыень эрдэмтэдтэ даалгаһан байна. Иимэ арга олдоо Вертолёт дээрэ тодхогдоһон лазерна түхеэрэлгэ туһалдаг болохо юм. Математикынь кафедрынхид мотоор бүтээдэг заводой захилаар «Москвич» автомашинада хэрэгтэй зүйлнүүдые бүтээлгэдэ ажалай тааруу эрхэ байдал шэнжэлнэ.

Университедэй ректор профессор Игорь Александров иигэжэ хөөрэнэ:

— Һаяар университедтэ шэнэ факультедүүд нээгдэхэ юм. Мүн шэнэ кафедра, лабораторинууд бии болохо. Физигүүд ашаглагдадаг нефтьтэй хүрьһэндэ болодог үзэгдэлнүүдые шэнжэлжэ эхилхэ, химигүүд нефтиин шэнжэ шанар адаглаха. Сибириин байдалда загаһа яажа һайнаар тэжээхэб гэһэн асуудалда биологууд харюусаха ёһотой болоно.

Тюмень хотын тэг дунда 14 гектар талмайда университедэй городок барихаар хараалагдана. Тэндэ һуралсалай корпусууд, студентнэрэй хамтын байранууд, бассейнтэй спортын бүлэг барилга, соёлой ажаһуудалай эмхинүүдэй гэрнүүд баригдаха юм.

Станислав МАЛЬЦЕВ,
АПН-эй корр.

Тюмень.

РОССИН АВТОНОМИТО РЕСПУБЛИКАНУУДТА

ҮЙЛЭДБЭРИНЬ УЛАМ ҮРГЭДЭХЭ

Ижевск хотын металлургическа заводто шэнэ цехэй барилга дүүргэгдэбэ. Барилгашадай һүүлээр хабсаргагшад эндэ ерэжэ, бүтээсэ ехэтэй станогуудые тодхоһон байна.

Мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэмэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан энэ цехтэ жэл бүри 4 миллион тонно түмэр лентэнүүд бүтээгдэхэ юм. Тэрэнь ороной автомобильна ба тракторна промышленностиин предприятинуудта хэрэглэгдэхэ болоно.

Гурбадахи зуун жэлээ ашаглагдажа байһан тус завод энэ табан жэл соо шэнэдхэгдэн хубилгагдахаар хараалагданхай. «450» стан шэнэдхэгдэн заһабарилагдаа. Прокатна шэнэ комплекс баригдажа байна. Хүдэлмэришэдэй ажаллаха эрхэ байдал һайжаруулха талаар горитой юумэн хэгдэнэ. Промышленна телевидениин түхеэрэлгэнүүд тодхогдоно. Эдэ бүгэдын ашаар прокатна цехтэ ажалай бүтээсэ 4 дахин дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдана.

Ю. КЕДРОВ,
ТАСС-ай корр.

Ижевск.

ЗУУН ЖЭЛ СОО

Нальчик городой машина бүтээлгын заводто токарёор хүдэлдэг аха дүү Пичужкинтанай ажалай хамтын стаж зуун жэл болобо. Эндэ хүдэлдэг зургаан аха дүүнэр анха түрүүн абаһаань — Дементий Петрович Пичужкинһаа һургаал абаһан байгаа. Дементий Петрович тус заводто гушан жэлдэ токарёор хүдэлһэн юм. Тэрэнэй ехэ хүбүүн Василий Дементьевич абаяа «хүсэжэ» ябана. Тэрэ 29 жэлдэ токарёор хүдэлнэ. Үйлэдбэриин үндэр амжалта туйлаһанайнгаа түлөө энэ нүхэр Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагданхай.

Аха дүүнэр эбтэй эетэйгээр ажалладаг, шэлэһэн мэргэжэлдээ дуратайнууд. Бэе бэедээ туһалалсан, мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлнэ. Тэдэнэй хүдэлдэг цехтэ нефтиин промышленностьдо хэрэглэгдэдэг түхеэрэлгэнүүдэй шухала детальнууд бүтээгдэдэг юм. Аха дүү токарьнуудай хүдэлдэг станогуудһаа гансал эрхим шанартай детальнууд гарадаг байна.

Э. МАЛЬБАХОВ,
ТАСС-ай корр.

Нальчик.

ШЭНЭ ЗАВОД

Мордвагай автономито республикын Теньгушево тосхондо колхозууд хоорондын хирпиисын завод ашаглалгада оруулагдаба. Энэнь республика доторхи тиимэ түхэлэй түрүүшын завод болоно. Тэрэ завод түхэреэн жэл соо хүдэлгэгдэхэ юм. Эндэ жэл соо 12 миллион хирпиисэ гаргагдахаар түсэблэгдэнэ. Тус заводой ашаглалгада оруулагдаһанай ашаар республикын баруун зүгэй районуудта малай байранууд, үйлэдбэриин мастерскойнууд, байрын гэрнүүд, соёлой ба ажаһуудалай барилганууд хурдан түргэнөөр баригдаха аргатай болобо.

Шэнэ завод — хүдөөгэй барилгын индустриин оньһожоруулагдаһан предприяти болоно. Тус заводто мүнөө үеын оньһон техникэ тодхогдонхой.

Республикын хүдөө нютагуудта хэдэн иимэ предприяти баригдажа байна. Ерэхэ жэлдэ тиимэ хүсэтэй хирпиисын завод Краснослободскдо ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана. Хирпиисын заводууд Инсарта, Ромодановодо баригдажа байнхай.

Саранск.

М. ХВАСТУНОВ,
ТАСС-ай корр.

НИИСЛЭЛЭЙ ЕРЭЭДҮЙ

2.000 он болотор Элистэ хотын хүгжэлтын генеральна түсэб Москвагай «Гипрогор» институдай архитекторнууд зохёобо. Гушан жэлэй хугасаа соо Хальмагай АССР-эй ниислэлэй хүн зон хоёр дахин олон боложо, 110 мянга шахуу болохоор хүлеэгдэнэ.

Городой шэнэ микрорайонуудта типовой проектээр зохид һайн квартиратай гэрнүүд баригдаха. Дүрбэ, табан дабхар гэрнүүд гол түлэб ехэ панелеэр бодхоогдохо болоно. Тиихэдэ 9—12 дабхар гэрнүүдшье баригдаха юм.

Залуушуулай эрилтэдэ архитекторнууд онсо анхарал хандуулаа. 1.000 хүнэй байлахаар хамтын байрын комплекс ерэхэ жэлдэ баригдажа эхилхэнь. Тэндэнь спортын залнууд, столовонууд, библиотекэнүүд байха юм. Мүн хэдэн тусхай дунда һургуулинуудай, техническэ училищинуудай байшангууд бодхоогдохо. Тус комплексын зарим байшангуудай барилга эхилэнхэй.

Городой түб гол түлэб шэнэлэгдэхээр хараалагдана. Тэндэнь дүрбэн дабхар универмагай, кино болон концертын залай, планетариин, пионернүүдэй ордоной байшангууд баригдаха түсэбтэй.

Элистэ хотодо шэнэ предприятинууд — мяханай комбинат, трикотажна ба гуталай фабриканууд, мелиорацида хэрэглэгдэхэ соргонуудые бүтээхэ завод баригдахаар хараалагданхай.

Б. ПИНЧУК,
ТАСС-най корр.

Элистэ.

ЗАПОЛЯРИИН ТЕАТРАЙ ХҮГЖЭЛТЭ

Заполяриин шахтёрнуудай Комсомольский тосхоной соёлой ордон эндэхи эгээл һайхан байшан болонхой. Тэрэ ордон һаяхан нээгдэжэ, тэндэхи хүн зониие ехэтэ баясуулаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэрэ үдэшэ Воркута хотын драматическа театрай коллектив Лопе де Вега гэгшын «Танцын багша» гэһэн зүжэг харуулаад, тус ордондо өөһэдынгөө филиалай нээгдэһэн тухай соносхоһон байгаа. Тиигэжэ шахтёрнуудай соёлой шэнэ гуламтын сценэ дээрэ һарада дүрбэһөө үсөөн бэшэ зүжэг табигдадаг болохонь. Тиихэдэ театрта дуратайшуулай конференцинүүд, бусад хэмжээ ябуулганууд түсэблэгдэнэ.

Эмхидхэгдэһээр гушан жэл болоһон Воркутагай драмтеатр Коми АССР-тэ мэдээжэ болонхой. Театрай коллективэй спектакльнуудай болоходо, зал соо хүн зон дүүрэн байдаг. Гэбэшье, артистнар туйлаһанаараа һанаагаа амардаггүй. Тэдэнэр автономито республикын хүдөө нютагуудаар саг үргэлжэ айлшалдаг заншалтай.

И. ЛЕБЕДЕВ,
ТАСС-ай корр.

Сыктывкар.

ТУВЫН «ЗӨӨЛЭН АЛТАН»

Тувын автономито республикада агнууриин халуун хаһа эхилэнхэй. Республикада ажаһуугшад эртэ урда сагһаа агнуури эрхилдэг байһан юм. 2.500-аад ангуушан мүнөө тайгада ажаллана. Тэдэнэртэ таатай зохид эрхэ байдал олгогдонхой. Холын агнууриин газарнуудта һомон, гутал хубсаһан, эдеэ хоолой зүйлнүүд абаашагдаа. Тайгадахи хуушан гэрхэнүүдые заһабарилха, шэнэнүүдые бариха хэрэгтэ 65 мянга шахуу түхэриг гаргашалагдаһан байна.

Булганай, хэрмэнэй, үнэгэнэй, норкын ба бусад ангуудай арһан бэлэдхэлэй пунктнуудта орожо эхилбэ.

М. ХУНКАЕВ,
ТАСС-ай корр.

Кызыл.

Тание ямараар хангана б?

МАЛШАДАЙ ЗҮГҺӨӨ ГОМДОЛ ОРОХОГҮЙ

Манай Октябрьска сельпогой хүдэлмэрилэгшэд «Знамя Ленина», «Путь Ленина» колхозуудай гэшүүдые эд бараанай болон эдеэ хоолой зүйлнүүдээр ханга...

Дээдэ Һутайһаа эхилээд, ...рай-Адат хүрэтэр малшадай 80 гаран байра тоологдоно. Хоёр ажахын хэдэн ...таад малшад үбэлэй һэ...нуудта ехэ һү һааха, мяха ...ахын түлөө мүрысөөндэ ...и оролсоод, эршэтэйгээр ...аллажа байдаг. Тэдэнэй ...лтэ хүсэд хангалга худал...а наймаанай хүдэлмэрилэг...дэй мүнөө үеын гол зо...то болоно. Юуб гэхэдэ, ...һууриһаа холо ажа...даг, ажалладаг малшад... үдэр бүри магазин ошо... хэрэгтэй юумэеэ худал... абаха арга, сүлөөтэй ...шье байдаггүй.

Бидэ бүри эртэ намарһаа ...оо хэрэгтэй болохо ду...ан хубсаһа хунар, эдеэ ...лой зүйл хүсэд хүрэхөөр ...адтаа зөөжэ асараа һэм... Жэшээнь, 500 гаран ...огрейкэ, хэдэн зуугаад ...эзовэ сабхи, бээлэй, мал... гэхэ мэтэ дулаан хубса... асарагдаа. Тиихэдэ малшадта 51 тонно сагаан талхан асарагдажа хубаагдаа. Магазинууд сентябрь һараһаа үбэлэй гуримаар ажаллажа эхилээ, дулаалагдаа. түлеэ залһаниинь бэлдэгдэһэн.

Фермэ, гүүртэ, отара бүхэндэ неделидээ нэгэ дахин автолавкын дайраха маршрут зохёогдонхой. Автолавкын жолоошон-наймаалагша Д-Ц. Чимитов түрүүшын үдэрһөө яһала һайнаар ажаллана. Тэрэ малшадай эрилтэ хүсэд хангахын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдоно. Хонишод, үхэршэд, һаалишад болон шубуушадай захилай сельпогой складта үгы байгаа һаань, Мухар-Шэбэрэй эд хэрэглэгшэдэй холбооной оптово баазаһаа гү, али Улаан-Үдэһөө асардаг заншалтайбди.

Малшад нооһон бүдөөр оёгдоһон костюм, кофто, рейтуза гэхэ мэтэһээ гадна холодильник, мотоцикл, автомашина гэхэ мэтэ үнэтэ зүйлнүүдые мүн лэ олоор захидаг боложо байна. Тэдэнэй эрилтэ саг соонь хангажа шаданагүйбди. Энэнь ойлгосотой. Яахадааб гэхэдэ, иимэ үнэтэ зүйлнүүд үсөөн ерэнэ. Гэбэшье арга мүрыень олохо гэжэ оролдогдоно. Жэшээнь, ахалагша хонишод И. Батуев, Б. Цыренов, һаалишад Н. Сластина, А. Кошелева гэгшэд холодильник худалдан абаа. Гадна ахалагша хонишод Ч-Ц. Гомбев, А. Ф. Сластин гэгшэдэй бригадануудта манай сельпогоор дамжуулагдан хүнгэн машина наймаалагдаһан байна.

Манда 11 магазин, хоёр столово бии. Наймаалагшад хоорондоо мүрысэдэг. Коммунис ажалай ударник А. Е. Антонова, В. Е. Иванова, Н. Л. Андреева, Д. Д. Цыдыпова болон бусад наймаалагшад мүрысөөндэ ходо түрүүлжэ ябадаг. Тэдэнэр һара, кварталайнгаа даабари 110—120 процент дүүргэдэг.

Колхознигуудай, холын малшадай үдэр бүриин эрилтэ жэнщэдгүй һайнаар дүүргэнэбди, бүхы ажалнай һайн гэхын аргагүй. Хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд, дутуу дунданууд ажалдамнай яһала олон. Нэн түрүүн транспортаар ехэ дуталданабди. Манда ашаанай нэгэ машина, автолавка бии. Эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые өөһэдөө городһоо гү, али Мухар-Шэбэрһээ зөөнэбди. Хэды тиибэшье урдань орожо шаданагүйбди. Ашаанай үшөө нэгэ машина нэмэжэ үгөө һаань, ехэл һайн байгаа. Колхозой машинанууд ходол сүлөөгүй шахуу байха. Тиибэшье «Знамя Ленина» колхозой правлени аргатай байгаа сагтаа транспортаар туһалхые яһала оролдодог гээшэ. Тэрэгүй һаань, бидэнэр ганса машинаар бүхы юумэеэ зөөжэ урдань орохогүй һэмди.

Манай сельпогой наймаалагшад хэды бэрхэшээлтэй байдалда байгаашье һаа, хүн зондо нэгэ миллион 400 мянган түхэригэй эд бараа, эдеэ хоолой зүйл худалдаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө шадалаараа оролдоно. Арба нэгэ һарын даабари үлүүлэн дүүргэгдээ. Малшадай зүгһөө бидэндэ гомдол байхагүй гэжэ найдуулнаб.

Д. ЦЫДЫПОВ,
Мухар-Шэбэрэй аймагай Октябрьска сельпогой түрүүлэгшэ.

Баргажанай аймагай Баян-Гол нютагта Бальжинова Цыцык Очировна гуша гаран жэлдэ медфельдшерээр ажаллана. Даажа ябаһан ажалдаа үнэн сэхэ, оролдосотойгоор хандадаг, нютагайнгаа зондо, нүхэдтөө налархай илдам энэ хүн зоной дунда хүндэтэй, ажал дээрээ магтаалтай болоһоор үниинэй юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц. О. Бальжинова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...тадай уряалһыень гайхалай хэрэггүй» гэжэ баруун үзэл баримталдаг Франц... «Оро» газетэ тэмдэглээ. Тус газетын бэшэһэнэй ...ор, Советскэ Союзтай ...хын тула маоистнууд ...р шудхэртэйшье холбоо ...гуулхаяа сээрлэхэгүй ха. ...юулгүй байдал, харилсаа ...бхо хангаха асуудалаар ...гдаһан нийтэевропын ...олоон Европын капиталис ...нуудые татажа оруулха ...СР-эй «занга» болоно гэ...шүүгээр этигүүлхэ гэжэ ...ньхуагай, «Жэньминь жибао» гадаадын-политиче... шэнжэлэгшэд үндэһэ ба...тагүй һэдэлгэ гаргана. ...юулгүй байдал Азида хам...ан хангаха гэһэн дурад...ые мүн лэ тиимэрхүүгээр ...аа. Дүтын Зүүн зүгэй ...оороной үедэхи КНР-эй ...нол совет гүрэндэ эсэр... харааа бодолтой байгаа. Советскэ Союз энэ районда «өөрын эзэмдэлгэ тогтоохо» һанаатай гэжэ гэмнэдэг аад, нүгөө талаһаа — «эрид шиидхэбэригүй» байгаа гэжэ бэшэнэ. Гэхэ зуура, Израилиин добтолгодо дайрагдаһан араб арадуудта Хитадай зүгһөө ямаршье һаа туһа хүргэхэ тухай Синьхуа, «Жэньминь жибао» дуугай үнгэрөө.

«Агуу Советскэ Союз манай арадуудай тэмсэлые дэмжэдэг, үнэн хани байһанаа харуулаа,— гэжэ араб оронуудай коммунис партинуудай түлөөлэгшэдэй ноябриин 18-да болоһон зүблөөнэй хамтын коммюнике дотор заатдана.— Араб арадуудай үмэнэ Советскэ Союзай нэрэ хүндын улам ургаһан ушар, совет — араб хани барисаан тушаа һэжэг түрүүлхэ һанаатай хархис этэгээдүүдэй, баруунай үзэл баримталагшадай, маоис номшолшодой ябуулгануудай буруу һүрэлгэ — совет хараа бодолой амжалта туйлаһанай гэршэ болоно.»

Хүгжэлтын замда һаяшаг ороһон Африкын оронуудые Советскэ Союзай политикада этигэдэггүй болгохо гэжэ маоистнууд али болохоор оролдоно. Жэшээлхэдэ, «Жэньминь жибао» газетын октябриин 30-най номерто толилогдоһон тайлбари соо СССР-эй ба Африкын оронуудай хоорондохи худалдаа наймаанай, экономическа харилсаае муугаар харуулха һэдэлгэ гаргагдаһан байгаа. Маоистнууд табиһан зорилгоёо туйлахын тула бодото байдалые буруугаар харуулна. Совет хэблэлдэ гараһан материалнуудые дурдахадаа, тэдэ оронуудтай харилсаа холбоо тогтоохые Советскэ Союзай шухалада тоолодог байһан баримтануудыел хэрэглээд, али али талада ашагтай ябуулганууд тухай дуугай үнгэрнэ.

Юундэ тиигэнэб гэхэдэ, СССР гурбадахи зиндаагай оронуудтай харилсаа тогтооходоо, сэрэгэй-политическэ зорилго табина, хүгжэлтын замда ороһон гүрэнүүдые «хиналта доро» абаха гэжэ эрмэлзэнэ гэһэншүүгээр Синьхуа агентство бэшэнэ.

Совет-энэдхэг харилсаан тушаа хардалга гүрдэлгээ һүүлэй үедэ улам үргэдхөө. СССР-эй зүгһөө энэдхэг арадта үзүүлэгдэдэг тон ехэ туһаламжые хазагайруулан тайлбарилха һэдэлгэ гарган, Пекинэй номнолшод ээлжээтэ хардалга гүрдэлгээ эхилбэ. Тэрэ һэдэлгэнь түбхын түрүүн Индиин зүгһөө шанга харюу абла. Индиин хүндэ промышленностиин министерствын секретарь М. Сонди тэрэ хардалгыень буруушаахадаа, «...Советскэ Союз манай үнэн, найдамтай хани, туһалха дэмжэхээр хододоо бэлэн байдаг юм» гэжэ мэдүүлһэн байна.

Маоистнууд Советскэ Союзые хардаха гүрдэхэдөө, хүгжэлтын замда ороһон гүрэнүүдэй ашаг туһые хамгаалнабди гэһэн хэбэр үзүүлнэ. Жэшээлхэдэ, ООН-ой Генеральна Ассамблейн политическэ асуудалнуудые, аюулгүй бадалай асуудалнуудые шиидхэдэг комитедтэ Хитадай делегадай хэлэһэн үгэ Синьхуа агентство ноябриин 13-да бүхы каналнуудаараа дамжуулаа. Латиин Америкын арадуудай национально-сүлөөрэлгын тэмсэлые Пекин дэмжэн талархадаг гэжэ этигүүлхэ һэдэлгэ тэдэ үгэнүүд соонь гаргадаһан байна. Энэнь даншье өөдэгүй һэдэлгэ болоно: Чилиин сэрэгэй-фашис бүлэгтэй һанал нэгэтэйгээ хэдэн неделиин урда тээ маоистнуудай харуулһыень дэлхэйн арадууд мартаагүй байха. Луис Корвалай, Чилиин арадай бусад баатар хүбүүдэй ами наһанай аюулда ороод байхадань, хамгаалха, аршалха нэгэшье үгэ маоистнуудай олоогүйень дэлхэйн олониитэ мартаагүй, мартахашьегүй.

Буу зэбсэг яаралтайгаар бүтээлгые хизаарлаха, тэрэшэлэн ООН-ой Аюулгүйн Совет... ...гүрэнүүдэй сэрэгэй бюджедые 10 процентээр хороохо тухай Советскэ Союзай дурадхалнууд хүгжэлтын замда ороһон оронуудай аша туһада тааралдахагүй гэжэ тодоруулха гэһэн пекинэйхидэй һэдэлгын үндэһэ баримтагүйнь элитэ. Энээнтэй дашарамдуулан, Венесуэлын «Рибуна популар» газетэ иигэжэ бэшэһэн байна: «Бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы түрүү үзэлтэнтэй, эб эетэй байхые хүсэгшэдтэй маоизм зүришэлдэнэ».

Пекинэй номнолшод Советскэ Союзда эсэргүү хашхаралдаагаа һүүлэй үедэ улам шангадхаа. Зориһон юумэеэ бүтээжэ ядахадаа, хэблэлэй хуудаһануудаар дамжуулан бүдүүлиг хараал шэрээл табина.

Варшавада болоһон Польско-болгар хани барисаанай митинг дээрэ ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герек үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тон зүбөөр тэмдэглэһэн байна: «КПК-гай хүтэлбэрилэгшэдэй баримталдаг политика Советскэ Союзда зүрюу ба харша, бүхы арадуудай гол аша туһада эсэргүү шэглүүлэгдэнхэй байна, өөрынь хитад арадта харюулагдашагүй хохидол ушаруулна».

Бүмбэрсэг дэлхэйе дэлбэлхээр «дариин поогребой» доронь малтагданхай байгаа һаань, бата бэхи эб найрамдал хангаха аргагүй гэжэ мүнөө дэлхэйн олониитэ һайн ойлгоно. Тиимэһээ бүхы түбинүүдэй арадууд шахардуу байдалай аюулта гуламтануудые удаа дараалан һүнөөхын түлөө тэмсэлдэ оролсоно. Хара һанаата ямаршье номнол энэ тэмсэлые зүб замһаань хадуурүүлжа шадахагүй.

А. КРАСИКОВ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

Таниясагты: Хальмагай уран зохёолшо Алексей БАЛАКАЕВ

МАНАЙ АЙЛШАН

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын театрта Хальмагай мэдээжэ уран зохёолшо **Алексей Балакаевай** «Эхын нангин зүрхэн» гэжэ хоёр үйлэтэй зүжэг харуулагдажа байна. Энэ зүжэгэйнгөө премьерэдэ байлсахаяа авторынь манай Буряад нютагта hаяхан айлшалжа ерэhэн байха юм.

Алексей Балакаев hүүлэй жэлнүүдтэ эдэбхи ехэтэйгээр ажаллана. Дээрэ дурсагдаhан пьесэ тэрэнэй табигдажа байhан 6-дахи зүжэг болоно. Энэ пьесэ ороной хэдэн театрнуудта табигдажа байнхай. «Элhэтэ дээрэхи одон», «Бүмын орон», «Хүхэ тэнгэри», «Залуу зориг» гэhэн романууд, «hайхан хүүхэн Саглар», «Алтан булагай зөөри», «Өөhэдөө намайе хэлсэжэ үзыт». «Гурбан зураг» гэхэ мэтэ туужанууд, олон зүжэгүүдые бэшэhэн байна.

Алексей Балакаевтай би сугтаа Москвада литературна дээдэ курсада hураа hэм. Тиихэдээ нүхэсэн ханилжа, бэе бэеынгээ зохёолнуудые зүбшэн хэлсэдэг, оршуулалсадаг байгаабди. hүүлээрнь харилсаа холбоомнай таhараагүй. Хоёр шүлэгыень оршуулаад, үргэн буряад уншагшадай анхаралда дурадханаб.

Алексей БАДАЕВ,
поэт.

ХАЛЬМАГ ОРОН

Хэдэн зуугаад жэл үнгэрөө тиихэhээ —
Хэтэдээ Росситай хамтараа Хальмаг орон.
Алдарта Волгын эрьедэ хүрэжэ ерээд,
Аханараа оложо түбхинөө Хальмаг орон.
Халуунаар нүхэсөөд агуу ород арадтай,
Хэтэдээ Росситай ниилээ юм Хальмаг орон.
Жабхаланта Октябриин тэмсэлдэ хабаадаад,
Жаргалта байдалаа олоо юм Хальмаг орон.
Үрэжэлтэ газарай ургаhан ногоон мэтээр
Үдэр бүри hалбарнал баян Хальмаг орон.
Шэмэтэ талаараа адуу малнуудые үсхэжэ,
Шэдитэ ажалаараа суурхуулнал Хальмаг орон.
Ашата багша Ленинэй hургаал заабаряар
Аласай харгы замда ороол Хальмаг орон.
Коммунис партиин сэсэн мэргэн ударидалгаар
Коммунизмдаа сэхэ дабхинал Хальмаг орон.

АМИДАРАЛАЙ БУЛАГ

(Уянгата поэмэ)

Хорн наhаяа алхабашье,
Хоёрдохёо партада
hуугаа хүм.
Хүсэд бэшэ эрдэмээ
Хүсэлдүүлхэеэ хүсөө хүм.
hургуулида ороhонhоо
хойшо
hанаа үнөөн болонхойб:
Этигэл, hэжэг —
хоорондоо
Эрид досоом тэмсэнхэй,
Үдэрынь барилгада
хүдэлнэб
Удэшэнь хэшээлдээ
яаранаб:
Үгсүүр өөдэ зүдхэhэндэл,
Үедөө амяа бүтэнэш хаб
Нэгэтэ хэшээлдээ
hуухадаа
Нүхэрни намайе ооголоод,
Шэнэ багша тухайдаа
Шэбэнэн иигэжэ хэлэбэ:
«Энэ багшамнай,
хэлеэнэл,
Эхэдэл, энэрхы
сэдьхэлтэй.
Хэшээлээ заахадаа бэрхэ
аад,
Хүгшөөдэл, зөөлэн
зантай».
Эдэ үгэнүүдые
дуулахадаа,
Эртээнhээ багшадаа
дурлабаб.
Хүгшэн буурал үhыень
Хаража байhандал
болобоб.
Олон уршалаатай
шарайень
Обёоржо байhандал
болобоб...
Гайхамшаг баян
дүршэлыень
Газарай баялигтай
сасуулбаб.

Тиигэжэ бодолготон
hуухадам,
Таhалгын үүдэн нээгдэжэ,
Уринаар энеэбхилhэн
хүүхэн
Урдаhаамнай орожо ерэбэ.
«Шэнэ багшамнай!» —
гэжэ
Шэбэнээдхибэ
хажуудахим,
Столой саана hуугааша —
Сэбэрхэн даа — тэрэ
хүүхэн
hайхан сагаан шарайнь
hара мэтээр гэрэлтэнэ,
Нарин ута hорьмоhодынь
Наранай туяадал
hэрбэлзэнэ.
Үлзы харахан нюдэниинь
Үүрэй солбондол
ялалзана,
Булхагар ягаан
уралнуудынь
Болоhон жэмэстэл
үзэгдэнэ.
Хөөрхэн нарнихан бэень
Хэрмэн мэтээр
хотолзоно,
Гэлигэр хара
гэзэгэдынь
Горход шэнгеэр
hалаатана.
Батаар гэшхээд ябахань
Барасай ябадалые
hануулна.
Хүүхэнэй зөөлэн харасань
Хурса жададал хадхана.
Хүүхэнэй гоё hайханда
Хүдэлхэеэ болёод
зогсошобоб.

Урдаhаань хараад
юундэшьеб,
Улагад гэжэ
тонгойшобоб.
Залуу хүүхэн байха гээд
Заяандаашье hанаагүйб!
Таабари мэтэш Байгаали.
Таахань шамай бэрхэтэй!
Энэ хүүхэниие магтаха
Шэнэ үгэнүүд хэрэгтэй!
Юрэдөө, нимэ hайхыень
Юунтэй одоо
сасуулхабиб?
Джангарай Ага-
Шандалhаа
Даруу сэбэрээр hанагдаа.
Зандан-Гэрэл хүүхэнhээ
Зохид hайханаар
харагдаа.
Үшөө юунтэй сасуулхаб?
Үгэнүүдые хаанаhаа
олохобиб?
Дүрсыень зураглаха
үгэнүүд
Дэлхэйдэ огто байхагүй!
Энэ үдэшэнhөө хойшо
Элүүр байhанаа
үбдэшөөб,
Эдеэ хоолшье
эдинэгүйб,
Бүхэли hүниндөө
унтанагүйб,
Багшатайгаа яажа
уулзахаяа
Бэдэрнэб элдэб
шалтагаан.
Номуудые эреэшэ болоод,
Нэгэтэ гэртэнь ошодог
haa...
Угаа ехээр харюудан,

Улам зүрхэн сохилно.
Гэртэнь хүрэжэ ябатараа,
Гэдэргээ эрьен
гэшхэлнэб.
«Залуу хүн —
зориhондоо» гээд
Зоригтой hөөргөө
бусахадаа,
Шүдөө зуугаад зүрхэлэн,
Шэрэмдэл үүдыень татаа
hэм...
Бишыхан нарай үхибүү
Багшамни тэбэреэд байба
лэ!
Саанань дүрбэн багашуул
Согтой наадажа hуубад
лэ...
Дүрбүүлэндээ эхэдээ
адлиханууд,
Дүрбүүлэндээ үшөө
багахануд.
Хүүхэн гэhэн багшамни,
Харахадам, эхэ
болошобол!
Хэнтэй залуу эхые,
Хэлыт, мүнөө
сасуулхабиб?
Газар дээр үхэл
байдаггүй.
Газар — мүнхын булаг.
Газарта юуншье
хуушардаггүй.
Газар — амидаралай
булаг.
О, гайха, дэлхэй
юртэмсэ!
Одоо шоглобол Байгаали.
Амидаралай булаг —
Газартай
Эхые сасуулбал
Байгаали...

Залуу барилгашадай
зүблөөндэ
Зорёо hэмби
Хальмагhаа.
Москвагай нэгэ
гостиницада
Манай поэдтэй уулзаа
hэм.
Талын hониниие
дуулахадаа,
Тэрэм угаа баярлаад,
Шэнэ номhоо шэлэжэ,
Шүлэгүүдые намда
уншаба,
Шүлэгые шүлэг hэлгэнэ.
Шэдитэй үгэнүүд
hубарина.
Гэнтэ... Дэлхэй юртэмсэ!
Гэмтэжэ, үбдэжэ байна
гүб?!
«Аалляар!» гэжэ
хашхараад.
Абабаб тэрэнэй номыень,
Анхаралтайгаар
уншахадаа
Арюун үгэнүүдтэнь
этигэбэгүйб.
Дахин hайса уншахыень
Дары нүхэрөө гуйгаа hэм.
Ашаа ехээр үргэhэндэл,
Амяа бүтэн алданаб.
Хорёод жэлэй саана
Бэшээтэй байба үгэнүүд.
Эдэ үгэнүүд барандаа
Зорюулагданхай байба
багшадам.
О, гайха, дэлхэй
юртэмсэ!
Ойлгогдошогүй юумэл
Байгаали.
Талын хүүхэн гээшэмнай
Тиимэ hайхан байгаал,
Тиимэ мүнхэ байгаал,
Тэрэнэй эхэ
Байгаалидал!

Уласхоорондын шэнжэлэл

ООН: шухала тогтоол

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые хороолго, дайнай аюул саралга, бүхы арадуудай байдал hайжаруулга, hүүлэй hүүлдэ колониальна дарлалта мүлжэлгэhөө мултараад, хүгжэжэ байгаа оронуудай экономическа гээгдэлые зайсуулга — эдэ бүгэдэ хоорондоо холбоотой, мүнөө үеын гол шухала асуудалнууд мүн. Советскэ Союзай дурадхаhан «ООН-ой Аюулгүйн Советэй саг үргэлжын гэшүүн-гүрэнүүдэй сэрэгэй бюджедүүдые 10 процентээр хороохо тухай ба арьбалагдаhан мүнгэнэй зарим хубиниень хүгжэжэ байгаа оронуудта туhаламжа үзүүлэлгэдэ гаргашалха тухай» тогтоол эдэ асуудалнуудые шидхэлгые түргэдхэхэ байна. Генеральна Ассамблейн мүнөөнэй сесси дээрэ 83 гүрэн — ООН-ой гэшүүдэй диилэнхи олонхинь — энэ тогтоолые hайшаагаа.

Энээнэй үндэhөөр ээлжээтэ финансын жэлдэ сэрэгэй бюджедүүдээ, 1973 оной хэмжээнтэй жэшэхэдэ, 10 процентээр хороожо, алмаhан мүнгэнэй арбанай нэгэ хубиниень хүгжэжэ байгаа оронуудта туhа хүргэлгэдэ hомолхыень Ассамблей Аюулгүйн Советэй саг үргэлжын бүхы гүрэнүүдтэ дурадхан зууршалба. Сэрэгэй бюджедүүдээ хороохо талаар хэмжээнүүдые бусад гүрэнүүдэй абаа hаань, hайн hэн ха гээд хүсэжэ байhанаа Генеральна Ассамблей мэдүүлээ.

ООН-ой баримтануудай ёhоор, хэрбээ бүхы дэлхэй дээрэ жэл бүри 200 миллиардhаа үлүү долларой сэрэгэй гаргашануудта hомологдожо байhыень хараада абабал, хүгжэжэ байгаа оронуудта экономическа туhаламжа үзүүлхын тула гаргашалагдаха 7 миллиард долларой экономическа гээгдэлhээ гарахын түлөө тэмсэдэг Азиин, Африкын, Латиин Америкын оронуудай арадуудта ямар ехэ арга боломжо нээхэ байhаниинь элитэ юм ааб даа.

Теэд ушар хэрэг энээгээр лэ дүүрэнэ бэшэ. Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо замда туйлагдаhан шэнэ алхамай уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулгые саашадань үргэдхэн гүнзэгырүүлхэ, гүрэнүүдэй хоорондын этигэл найдабари хүгжөөхэ дэлхэй дээрэхи политическэ байдал hайжаруулха арга олгохо байhаниинь дамжаггүй. Эдэ бүгэдэ бага, ехэшье бүхы арадуудай үндэhэн аша туhада харюусана.

Совет дурадхалые эб найрамдалда дуратай уласхоорондын бүхы олониитын үүсхэл эдэбхитэйгээр, халуунаар угтажа байгаашье hаань, США, Англи, Франци hайшааhанай үлүү гэжэ бодомжолбо. Эдэ гурбан гүрэнэй делегацинууд hаналаа барhан ООН-ой гэшүүн 38 ороной тоодо ороhон байгаа. Тиихэдэ заншалта «дуэт» — Хитад Албани хоёр тус тогтоолые буруушаагаа. Энэнь маоис хүтэлбэриин политикын, үг зорилгын арадта, эб найрамдалай аша туhада харша байhыень үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлбэ.

Иигэжэ шухала тогтоол hайшаагдаба. Тэрэниие бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэл хэгдэхэ байна.

Европодохи эб найрамдалай хэрэгтэ туhа нэмэри

ЧССР-эй, ФРГ-гэй хоорондохи харилсаа hайжаруулха тухай договорто үнгэрэгшэ неделидэ Прага хотодо гар табигдаа. Тиихэдэ эдэнэй хоорондо дипломатическа харилсаан тогтоогдобо. Энэ ушар хоёр ороной хоорондохи хани хүршэ ёhоной харилсаа хүгжөөлгэдэ шухала шата болохоhоо гадна, Европодо эб найрамдал хангаха хэрэгтэ ехэ туhа нэмэри болоно гээд политическэ адаглагшад сэгнэнэ.

Нэн түрүүн договор ЧССР-эй, ФРГ-гэй хоорондохи харилсаа hайжаруулха байна. Юундэб гэхэдэ, 1938 ондо Мюнхендэ абтаhан хэлсээн буруу гэжэ тэрэ соносхоно бшуу. Гитлерэй Германи хүсөөр заналта хэжэ, энэ хэлсээ баталхыень Чехословакиие баалаhаниинь мэдээжэ. Тиигэжэ Чехословакиин гүрэн бутаран hандараа hэн. ЧССР-эй мүнөөнэй хилын ойроо хүргэшэгүй байлгые, хүсэ хэрэглэлгэhээ, хүсөөр заналта хэлгэhээ хоёр талын арсажа байhые баталан, тус договор амгалан ёhоор зэргэ оршолгын, хани хүршэ ёhоной үндэhэ hуури дээрэ хоёр гүрэнэй харилсаа али бүхы талаарнь хүгжөөхэ арга олгохо юм.

Договорой нүгөө талань мүн лэ шухала удха шанартай. Ушарынь юуб гэбэл, энэнь Европодо эб найрамдал хангалгын бата үндэhэ hуури болохо ёhотой уласхоорондын хэлсээнүүдэй шухала шата мүн. СССР-эй, ФРГ-гэй хоорондо 1970 ондо баталагдаhан договор нэн түрүүн эдээндэ хабаатай. Дайнай hүүлдэ Европын гүрэнүүдэй хилэнүүдэй ойроо хүргэшэгүй байлгын гол ёhонуудые батадхаhан энэ шухала документ бусад социалис оронуудтай, тодорхойлон хэлэхэдэ, ПНР-тэй, ГДР-тэй ФРГ-гэй харилсаа hайжаруулгые түргэдхэhэн байна. Мүнөө ЧССР-эй, ФРГ-гэй хоорондохи харилсаанай договор эдэ бүлэг договорнуудта нэмэбэ.

Тиин «дэлхэйн хоёрдохи дайнай үрэ дүнгүүдэй тэхэришэгүй байhые мэдэрэлгын үндэhэ hуури дээрэ социалис хани харилсаата оронуудтай Бонной холбоо барисаа hайжаруулгын замда ээлжээтэ алхам хэгдээ» гээд Польшын «Жолнеж вольности» газетэ элирхэйлэн бэшэнэ. Болгари болон Венгритэй ФРГ-гэй дипломатическа харилсаа тогтоохоор саг тохёолдоод байна гэжэ шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ.

Эдэ хэмжээнүүдые Европын олониитын үргэнөөр hайшаажа байхадань, социалис оронуудтай харилсаагаа hайжаруулха тухай Брандтын правительствын бэелүүлдэг политикын хүндынь бууруулхые оролдодог Баруун Германиин зарим тушаалтадай хүсэлэл эрмэлзэлгэнүүд гайхалтай, ойлгогдосогүй байна. Прагада гар табигдаhан договор буруушааhан Бавариин хархис хүсэнүүдэй толгойлогшо Штраус, ХДС/ХСС гэдэг парламентска бүлэглэлэй удамарша Карстенс гэгшэд энэ талаар илангаяа хангалтагүй үүргэ дүүргэнэ.

Европын түрүү үзэлтэй олониитэ тус документые hайшаахадаа, энэ хадаа Советскэ Союзай, мүн бусад социалис оронуудай бэелүүлдэг эб найрамдал бэхижүүлхэ бүтэмжэтэй hайн политикын амжалта болоно гээд тоолоно.

ИЗРАИЛЬ: Правительствада этигэлээ барана

Декабриин 31-дэ болохо парламентын hунгалтын урда тээ Израильда үргэн ниитэ арад зоной үндэhэн эрилтэнүүдтэ зүрюу харша зонхилогшодой хархис дээрмэдэхы политикые эрид буруушаана. hүүлэй hара хахадай турша соо Голда Меирэй кабинедэй политическэ хараа шэглэл дэмжэдэг израилиинхидай тоо хоёр үлүүтэй дахин хороо гээд олониитын дунда үнгэргэгдэhэн hүүлшын асуултын дүнгүүд элирхэйлэн гэршэлнэ.

Дайгаар жүрөөдэhэн удамаршадайнгаа hүүлшын ээрхэг түримхэй ябуулгын түлөө Израилиин арад зон ехээр гарзатаа. Байлдаануудай үедэ хэдэн мянгаад солдат, офицер алуулhан байха юм. 18 үдэрэй турша соо болоhон дайнай үеын час бүхэндэ Израиль 10 миллион долларой гарзада ороо. Бүхы дайнда 5 миллиард тухай доллар гаргаhан байна. Туйлай ехэ мүнгэ дайнда гаргашалhанhаань уламжалан, мүнөө орон дотор юумэнэй үнэ сэн улам бүри хүндэржэ байнхай.

Октябрь hарадахи дайнай үедэ элирүүлэгдэhэн зан ябадалай-политическэ эрхэ нүхэсэлнүүдhээ дулдыдан, правительствынгаа политикада израилиинхид тад ондоогоор хандадаг болоо. Израилиин арминн «Илагдашагүй байhан» тухай худал үгэ үрин тарин hалаhан, арабууд «дайлалдажа шадахагүй» гэhэн баталамжын үндэhэ баримтагүй байhыень элирүүлбэ. Сионис номнол худал хуурмаг, ямаршье үндэhэ баримтагүй гэжэ арад зон ойлгоо.

Булимтаран ээмдэhэн альганайшье шэнээн газараа Тель-Авив арабуудта бусаахагүй юм гэжэ Израилиин эгээлэй хүнүүд hая болотор хэлэдэг hэн. Харин мүнөө эдэнэр hаналаа хубилгажа байна.

Э. БАСКАКОВ,
В. СЕРОВ,
С. КУЛИК.
(ТАСС).

АХЫН hОШИН

ТҮРЭЛХИДӨӨ БАЯСУУЛБА

Орлигой хүүгэдэй хүгжэмэй hургуулиин сид hаяхан түрэлхидтөө концерт харуулба. Энэ hургуулида 59 hурагша hурадаг юм. Баянай, фортепьяныи классуудта Р. Б. Сагадарова, Г. В. Баинова, Л. К. Непомнящих гэгшэд багшалжа, эдиршүүлдэ хүгжэм ойлгуулна.

О. Марзаева, С. Марзаева, Л. Марзаева, М. Галсанова, В. Ошорова, Н. Слиданова болон бусад олон эдиршүүл hайнаар наадаба.

Түрэлхид эдир артистнарай наадые ехэтэ hайшаагаа.

МАЛШАДТА КОНЦЕРТ

Орлигой дунда hургуулиин 10 «б» классай hурагшад (багшань Г. Г. Базаров) «Коммунизм» колхозой малшадта айлшалжа ерэбэ. Тэдэнэр hонирхолтой наада, зүжэг харуулаа. Энэ колхоз хадаа hургуулиин шефтээ абаhан ажахы юм.

ЭЭЛЖЭЭТЭ ХЭШЭЭЛ

Аймагай партийно-ажахын эдэбхитэдэй hургуули дүрбэдэхи жэлээ хүдэлнэ. hаяхан энэ hургуулиин ээлжээтэ хэшээл болоходо, аймагай прокурор К. Т. Тыхеев, партиин райкомой инструктор Я. Д. Галсанов гэгшэд элидхэлнүүдые хэбэд.

МЭРГЭЖЭЛ ШАДАБАРИ ТУХАЙГАА ХЭЛСЭЭ

Орлигой дунда hургуулиин коммунистнуудай суглаан боложо, багшанарай мэргэжэл шадабари яажа дээшэлүүлхэ тухай асуудал зүбшөбэ. Буряадай АССР-эй габьята багша Я. Д. Дамбаева элидхэл хээ.

Энэ дүй дүршэлтэй багша мэргэжэл шадабари тухайгаа нүхэдтөө хөөрэжэ үгөө. Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ ганса-шье коммунистнууд бэшэ, суглаанда уригдаhан багшанар эдэбхитэйгээр хабаадалсаба. Багша Д. Д. Мунконова, ажалай багша В. Д. Осохеев, биологиин багша А. А. Аюшеева, литература ба ород хэлэнэй багша Е. Д. Хамаганова, эхин классай багша, арадай гэгээрэлэй отличник Г. А. Иванова болон бусад дүй дүршэлөө андалдаа. Энэ суглаанда Балагтын, Сэ[illegible]н эхин hургуулинуудай багшанар хабаадалсаhан байха юм.

Вл. ГАЛСАНОВ.

Телефон, телеграф, радио хилын саанаhаа

БУДАПЕШТ

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БҮХЭВЕНГРИИН СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

ТАСС

Эб найрамдалай бүхэвенгриин Соведэй заседани эндэ болобо. Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Москвада болоhон бүхэдэлхэйн конгрессэй дүнгүүдые тэрээндэ хабаадагшад зүбшэлөөд, эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэй Венгриин хүдэлөөнэй зорилгонуудые хараалhан байна.

ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Эсэгэ ороноо хамгаалха арадай фронтын Бүхэвенгриин Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ. Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессто хабаадаhан Венгриин делегациин хүтэлбэрилэгшэ Д. Каллаи заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тэрэниие эмхидхэгшэдтэ гүн сэдьхэлhээ баяр баясхалан хүргөөд, конгрессто хабаадагшадай үмэнэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгын ехэ удха шанартай байhые тэмдэглэбэ.

Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгые гансашье конгрессэй делегадууд бэшэ, мүн бүхы дэлхэйн олониитэ ехэ hонирхолтойгоор угтаhан байна гэжэ конгрессто хабаадаhан Венгриин делегациин гэшүүн академик П. Ленард мэдүүлээ. Энэ үгэ конгрессэй удха шанарые, тэрэнэй нүлөөе улам бүри арьбадхаhан байна.

Заседанида хабаадагшад тогтоол абаба. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэй Венгриин хүдэлөөнэй саашанхи зорилгонууд энээн дотор табигдаба.

БЕЛГРАД

СКЮ-гэй ПРЕЗИДИУМЭЙ ГҮЙСЭДХЭХЭ БЮРОГОЙ ЗАСЕДАНИ

ТАСС

СКЮ-гэй Президиумэй Гүйсэдхэхэ бюрогой декабриин 14-дэ болоhон үргэдхэгдэмэл заседани дээрэ СФРЮ-гэй президент, СКЮ-гэй түрүүлэгшэ И. Броз Тито үгэ хэлэхэдээ, хани ёhоной албанай хэрэгээр hаяхан Советскэ Союзда ошожо ерэhэн тухайдаа, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй Киев хотодо хөөрэлдэhэн тухайдаа мэдээсэл хэhэн байна гээд ТАНЮГ агентство дамжуулна.

Энэ уулзалга ашатай туhатай байгаа. Тиин хоёр ороной хоорондохи хани харилсаа, СКЮ-гэй ба КПСС-эй хоорондохи холбоо барисаа саашадань бэхижүүлгэдэ туhа нэмэри хэхэ байна гэжэ заседанида хабаадагшад тэмдэглээ.

Республикануудай СК-гай ЦК-гай, автономито хизаарнуудай СК-гай хизаарай комитедүүдэй секретарьнар, СФРЮ-гэй Президиумэй, Союзна скупщинын, Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй түлөөлэгшэд, мүн Югославиин ниитэ-политическэ эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд заседанида хабаадаба.

ВАРШАВА

ПОРП-ын 25 ЖЭЛЭЙ ОЙ

ТАСС

Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй парти уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй ниитэ хэрэгтэ, дэбжэлтын түлөө, арадуудай эрхэ сүлөөгэй ба дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэлдэ Польшын хүдэлмэришэн ангиин, бүхы арадай нэрэдэ хүрэмэ туhа нэмэри хэжэ байнхай. Интернационализмын гол ёhонуудаар хэлбэришэгүй хүтэлбэрилэгдэн, манай парти Ленинэй партитай — Советскэ Союзай Коммунис партитай үзэл сурталай нэгэдэлээ, аха дүүгэй хани харилсаагаа улам бүри гүнзэгырүүлэн бэхижүүлнэ гэжэ Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин байгуулагдаhаар 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой «Трибуна люду» газетэдэ тунхаглуулhан бэшэг дотор хэлэгдэнэ.

Польшын хүдэлмэришэн ангиин шэнэ, нягта нэгэдэлтэй, марксистско-ленинскэ парти — Арадай Польшын социалис хүгжэлтын хүтэлбэрилхы хүсэн 25 жэлэй урда тээ байгуулагдаа hэн гээд ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро тэмдэглэнэ. Саашанхи социалис байгуулалтын хараа шэглэлнүүдые тодорхойлхо талаар, ниитэ-экономическа хүгжэлтын зорилгонуудые хараалха талаар Польшын Хүдэлмэришэнэй партиин ба Польшын социалис партиин нэгэдэмэл съезд асари ехэ удха шанартай байhан юм.

Хүдэлмэришэн ангиин партиин хүтэлбэрилхы үүргэ социализм байгуулгада арадуудай туйлаhан амжалта илалтануудай үндэhэ hуури болодог байгаа гэжэ үнгэрhэн 25 жэл элирхэйлэн гэршэлбэ гээд ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро мэдүүлнэ.

НЬЮ-ЙОРК

„Совет хүнүүд американ арадтай амгалан ёhоор ажаhуухые хүсэнэ"

ТАСС

Советскэ Союз Холбоото Штадуудтай бүхы харилсаа холбоогоо hайжаруулхые, бүхы hалбаринуудта хабаатай харилсаагаа улам үргэдхэхые хүсэнэ гэжэ американ мэдээжэ киноактёр Ч. Коннорс СССР-hээ бусажа ерэмсээрээ мэдүүлhэн байна.

Совет арадай hайн hайхан хүсэл эрмэлзэл дурыемни татаа гэжэ Ч. Коннорс хэлэбэ. Москвада, Ленинградта, Волгоградта хүрэхэдөө, зохёон байгуулхы ажал эрхилжэ байhан совет хүнүүдэй эдэбхи үүсхэлые мэдэрэн, гайхаха гэлыхэ ушартай болоhон байнаб. Совет хүнүүд американ арадтай амгалан ёhоор ажаhуухые хүсэнэ. Энэ хүсэлэнгынь үнэн зүрхэнэй, гүнзэгы үндэhэ баримтатай.

БОНН

В. Шеелиин үгэ

ТАСС

ФРГ-гэй, Чехословакиин хоорондын харилсаа hайжаруулха тухай договорто гар табигдаhантай дашарамдуулан, хэдэн асуудалнуудта харюусаха гүйлтатайгаар ТАСС-ай корреспондент ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Вальтер Шеельдэ хандаба.

— Энэ договор ФРГ-дэ ямар удха шанартай гээшэб? — гэhэн асуудалда харюусахадаа, В. Шеель иигэжэ хэлээ:

— Тус договор урдын харата хэрэгтэ эсэс табихань. Тиин хоёр гүрэнэй хоорондохи харилсаан hайнаар хүгжэхэ аргатай болохо байна. Мюнхендэхи хэлсээн али алинда таарахагүй, буруу гээд энэ договор дотор хэлэгдэнэ. Хүсэ хэрэглэнгүй, эбэй ёhоор зэргэ оршолгын үндэhэ hуури дээрэ харилсаагаа тогтоохо хүсэлэнтэй байhанаа эдэнэр мэдүүлээ.

БУЭНОС-АЙРЕС

ХАРХИС ЯБУУЛГАНУУД ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЭГДЭhЭЭР

ТАСС

Байгша оной июниин 27-до хэгдэhэн гүрэнэй урбалтын hүүлээр тараагдаhан парламентын орондо ороной хуули гаргадаг шэнэ зургаанай — гүрэнэй соведэй бүридэлые Уругвайн президент Хуан Мария Бордаберри баталба. 25 хүнhөө бүридэhэн соведые хархис политическэ ажал ябуулагша, адвокат Мартин Эчегойен толгойлно.

Тараагдаhан парламентын бүхы зорилгонуудые гүрэнэй совет бэелүүлхэ, хуули гаргаха, сүүдэй захиргааниие томилхо, ороной бюджет хаража үзэхэ ёhотой. Уругвайн шэнэ конституциие зохёохо хэрэг тэрээндэ даалгагдаа.

Хархис хүсэнүүдэй харата ябуулгануудаа үргэлжэлүүлжэ байhан үедэ гүрэнэй совет байгуулагдаба. Уругвайда гүрэнэй урбалтын хэгдэhэнэй hүүлээр Коммунис парти, түрүү үзэлтэй политическэ хэдэ хэдэн эмхинүүд нюуса байдалда ороход баатай болоhон байна.

Фашизмда эсэргүү тэмсэл ябуулжа байгаа Чилиин арад зонтой hаналаа нэгэдэлгэ. Чилиин Компартиин Генеральна секретарь Луис Корвалан болон тэрэнэй нүхэдые дары түргэн сүлөөлхэ эрилтэ табилга бүхы дэлхэй дээрэ улам үргэдэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Чилидэхи шуhата хэрэгүүдые болюулха!», «Чилиин патриодуудта — эрхэ сүлөө!» гэhэн лозингнуудые бариhан Италиин хүдэлмэришэд демонстрацида гараад ябана.

ТАСС-ай фотохронико.

НЬЮ-ЙОРК

Израиль хэлсээгээ эбдэhээр

ТАСС

Дүтын Зүүн зүгтэхи буудалдаа зогсоохо тухай хэлсээгээ Израиль декабриин 10—11-дэ үшөө дахин эбдэhэн байна гээд ООН-ой онсо даабарита хүсэнүүдэй патрульнууд, адаглагшад мэдээсэбэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ Египедэй — Израилиин секторто Израилиин сэрэгүүд Египедэй бэхилэлгэнүүдые ехэ буугаар будаhан байгаа.

Декабриин 11-дэ буудалдаа зогсоолгын газарнуудта Израилиин сэрэгүүд Сириин бэхилэлгэнүүдые буудаа гээд Сириин — Израилиин секторто байдаг ООН-ой адаглагшад мэдээсэбэ. Энэ үдэр Израиль Ливанай газар нютагуудые миномёдоор буудаhан байха юм.

ДАМАСК. (ТАСС). Декабриин 14-дэ Сириин фронт дээрэ Израилиин сэрэгүүд буудалдаа зогсоохо тухай хэлсээгээ гурба дахин эбдэhэн байна гэжэ Сириин сэрэгэй командованиин түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Израильда эльгээгдэhэн Японой меморандум

ТАСС

Японой Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ Израильhаа Токиодо байдаг элшэн сайдта меморандум барюулхадаа, Суэцкэ каналай зоноhоо сэрэгүүдээ гаргахыень Израилиие уряалhан байна.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Бүхы партиин, бүхы арадай хэрэг» — «Правдын» түрүү бэшэг. СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ баталагдаhан хуулинууд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Шэнэдхэлгэ» — Г. Филиповэй корреспонденци. Мэргэжэлтын зүбшэл. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаhанда: Н. Гисматовай корреспонденци. «Сэнхир галханиие бэдэрэгшэд» — И. Тверской статья. Уласхоорондын шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: «Урагшаа дабшаhан хүн замайнгаа эсэстэ хүрэхэ» — А. Политовай рецензи. Спорт.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — hурагшадта — «hуралсалай номой хуудаhануудта нэмэлтэ» гэhэн дамжуулга. 18.55 — Телевизионно hонин. 19.15 — Үхибүүдтэ — «Арбан хоёр hара» — мультфильм. 20.15 — «Мүрысөөн — олон түмэнэй үүсхэл» гэhэн дамжуулга. 20.45 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 21.05 — «Эсмеральда» — Буряадай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрай табиhан балет. Забhарлалгын үедэ «Зүүн Сибирь» — киножурнал ба соносхолнууд.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-02539. Заказ № 00444